

A "Budapest" c. nemzetközi exlibris pályázat első díjasának, A. Kalasnyikovnak fametszete

'70 DEC.

KISGRAFIKA ÉRTESITŐ

KONGRESSZUSI MEGNYITÓ

Kedves vendégeink, kedves barátaink!

Juliusban múlt két éve, hogy a csodaszép Comoi tó partján, a Villa Olmo történeti múltú falai között a Kisgrafika Barátok Köre nevében kértem a XIII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus rendezési jogát Magyarország részére. Soha nem fogjuk elfelejteni azt a felénk áramló rokonszenv megnyilvánulást, amellyel kérésünket egyhangulag elfogadták. Azt ígertem, hogy egy szívvvel megrendezett baráti találkozóra várjuk vendégeinket. Igéretünket ezen a kongresszuson igyekeztünk valóra váltani. Szeretném, ha mindenki érezné, hogy barátok között van, akik szeretettel várták és szeretnék, ha ennek a pár napnak az emléke maradandó lenne.

Sajnáljuk, hogy közbejött akadályok miatt nem tudtuk megvalósítani eredeti tervünket, azt, hogy a kongresszust szeptemberben tarthassuk meg. Sok jó barátunk nem tudott most eljönni. Tisztában vagyunk azzal, hogy főleg a pedagógusok számára a november nem a legalkalmasabb hónap az utazásra. Azonban a távolmaradottakért kárpótol kedves barátaink jelenléte, kiket vagy a korábbi kongresszusokon, vagy egyéb baráti találkozók, illetve levelezés útján ismertünk meg.

De nemcsak ennyien vagyunk itt, akik ezen a megnyitón résztveszünk. Számos levelet, táviratot kaptunk barátainktól, kik biztosítottak minket arról, hogy lélekben ők is résztvesznek a kongresszuson.

Tudjuk, hogy voltak hibák a rendezés során. Ez a kongresszus, eltérően a korábbiaktól, melyek egy-egy nagy szervező egyéniségnek a munkái voltak, egy kollektív tevékenységének az eredménye. Ha elfogadjuk azt az elvet, hogy "egy mindenkiért és mindenki egyért", az egész rendezőbizottság vállalja a felelősséget a rendezés hiányosságaiért, de ha barátaink jól fogják magukat érezni, az elismerés kivétel nélkül mindenkit megillet, aki a rendezés során közreműködött.

Lánchíd - Fery Antal fametszete

Nagyon örülünk annak, hogy az időjárás is kedvez a kongresszusnak és az őszüto minden szépsége hozzájárul ahhoz, hogy baráti találkozóink minél vonzóbb keretek között valósuljon meg.

Amikor üdvözlöm a megjelenteket, egy résztvevő nevét ki kell emelnem. Ő ültette el azt a magot, melyből a kongresszusok, majd az exlibrisbarát egyesületek nemzetközi szövetségének fája sarjadt. Szeretettel köszöntöm Gianni MANTERO doktor urat és kívánom neki mindnyájunk nevében, hogy még számos kongresszuson gyönyörködhesse szép kezdeményezése gyümölcseiben.

Kedves barátaink, kedves vendégeink, érezzék itthon magukat a FÉSZEK Klub falai között, hiszen ennek a neve: "fészek" is azt jelzi, hogy otthont kíván nyújtani. Otthont mindazoknak, akik szeretik a szépet, a művészetet, az emberek közötti megértést, barátságot.

A XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszust megnyitom.

Dr. Semsey Andor

a Fédération Internationale des Sociétés
d'Amateurs d'Exlibris elnöke s e minőségben
a XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus elnöke

KONGRESSZUSI BESZÁMOLÓ

nyár végén csalódva vettük tudomásul, elhalasztódik a kongresszus. Most pedig örültünk annak, hogy a szeptemberre jelle tkezett 400 helyett mintegy 150 gyűjtő és művész találkozik és személyesen is megismerkednek egymással. Félünk attól, hogy a ködös novemberi idő rányomja hangulatát majd a résztvevőkre is. Kellemesen csalódtunk, ragyogott a késő őszi napsugár, s megérkezett a 144 kedves vendég is.

Megpróbálom időrendbe felidézni a négy felejthetetlen napot. A kongresszusi program a Fészek-Művész Klub II.emeleti termeiben zajlott le. Az utolsó napok lázas készülődései végre feloldódtak. Mindenki arra ügyelt, hogy vendégeink majd meglepődve menjenek haza. S ez az igyekezet sikerült.

November 5-én már 9 órakor a piros jelvényes rendezőség tagjai lázasan végezték az utolsó simitásokat, hogy 11-kor a delegátusok fogadása zökkenőmentes legyen. A szépen diszitett gobelin tereben gazdagon megterített asztalok hidegtáljai és italai meghittebbé tették a kongresszus első óráit és baráti hangulattal töltötték el a jelenlévőket.

Délután 14 órakor kezdődött a tagok jelentkezése, - sok kedves jelenet, sok baráti kézszorítás után - a jelentkezők névvel ellátott jelvényt, a kongresszus részletes programjával ellátott, eredeti fametszetekkel illusztrált részvételi jegyet kaptak, s utána azok, akik már elintézték a formaságokat a második emeleti termekben gyűltek össze. A régi barátságok és új ismeretségek jegyében beszélgettek a 18 órakor kezdődő megnyitásig.

A jelentkezők létszáma így oszlott meg: Ausztria 3, Belgium 3, Csehszlovákia 14, Dánia 3, Franciaország 4, Jugoszlávia 4, Lengyelország 29, NDK 5, NSZK 5, Olaszország 8, Románia 3, Spanyolország 1, Svájc 4, Szovjetunió 5, Magyarország 53 fő résztvevővel.

A "FÉSZEK" klub, a Kongresszus színhelye
Bordás Ferenc fametszete

Tizennyolc óraker az elnöki asztalnál már ott ült Dr. Manteró, Varga Imre, Dr. Semsey, Dr. Illyés, Réthy és a két nyelven fordító tolmácsnő. Először Varga Imre a Klub igazgatója, mint házigazda üdvözölte a megjelent vendégeket, utána Dr. Semsey megnyitotta a XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszust, majd Réthy ismertette a kongresszus programját és a házirendet. A megnyitás után megkezdődött a baráti beszélgetés és a késő estig tartó csere.

November 6-án 10 óraker a gobelin teremben volt a FISEA delegátusainak ülése. Az elnöki asztalon, valamint a delegációk asztalain kis emblémák álltak, amelyek a tisztségviselést jelezték, illetve az egyes államok nemzeti színeivel és az egyesületek kezdőbetűivel egyben eligazítást adtak az ülés rendjéhez. Az ülés lefolyásáról Dr. Semsey Andor külön cikke számol be.

Délután 15 óraker a gyűjtők részére csemegének ígérkező kiállítás nyílt a Nemzeti Múzeum kupolatermében, ahol is a régi magyar exlibriseket és superexlibriseket mutatta be az Országos Széchenyi Könyvtár, Dr. Bély Pál és Rákóczy Ferenc rendezésében. A kiállítás alkalmából a Könyvtár igen értékes katalógust jelentetett meg Dr. Nyireő István és Dr. Bély Pál gondozásában.

A kiállításról ismét külön autóbuszok szállították a vendégeket az Ernst Múzeumba a "Nemzetközi Exlibris és

Kisgrafika Kiállítás" megnyitására. Réthy István üdvözlő szavai után Demeter Sándor, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének alelnöke nyitotta meg a kiállítást a mintegy 500 érdeklődő jelenlétében. Majd Lengyel Lajos a 15 tagú nemzetközi zsüri elnöke nyújtotta át a pályadíjat nyert művészeknek az izléses, Nagy Zoltán grafikusművész budapesti panorámát ábrázoló rézkarc oklevelét, s a vele járó díjakat.

A kiállítás megtekintése után, mint az előző este, e napon is késő esti órákig folyt a csere a FÉSZEK-Művész Klubban. A naponta ismétlődő csere külön érdekessége volt a kongresszusnak. A sok különböző korú, nemű és nemzetiségű vendégek az éveken át gyűjtött, csináltatott lapjaikat az asztalokra kirakva cserélgettek, adtak rendeléseket új lapok készítésére, s örömmel gyönyörködtek a cserével megszerzett szép grafikai alkotásokban. A csere alkalmával térről, időről megfeledkezve a késő esti órákban oszlott szét csak a társaság.

A november 7-1 Esztergom-Visegrád-Szentendre-i kirándulásról Dr. Soós Imre tagtársunk külön cikkben számol be.

Páradán érkeztek vissza Esztergomból vendégeink, de mindenki kíváncsian várta a Kongresszus fénypontját, az ajándékmappák és könyvek kiosztását. Hazatérőben az autóbuszban már erről folyt a diskurzus. Kicsit aggódtak azok, akik már több kongresszuson résztvettek, hogy sokáig fog tartani és zavar, tumultus lesz a szétosztásnál. Itt is kellemesen csalódtak, mert előre elkészített csomagok várták a kiosztást, s az egész akció fél óra alatt, simán, telekedés nélkül zajlott le. A zsákmány gazdag volt, mert mintegy 19 féle mappát, kiadványt, könyvet kaptak vendégeink.

Az esti cserét tombola rendezése tette hangulatossá. A vendégek izgalommal szorongatták jegyeiket, vajon kinek, hogyan kedvez Fortuna asszony? Sok derűs percet szerzett egy-egy nyeremény kihúzása és átadása.

November 8-án 10 órakor autóbuszokkal városnézésre indult a társaság, amely a hazaiaknak és külföldieknek egyaránt érdekes volt. A hazaiaknak inkább az elragadtatás adta meg a szépséget, amelyet a világot járt vendégeknél tapasztaltak. Nem tudtak betelni a sok szépséggel, s sajnálattal állapították meg, hogy milyen keveset tudtak a kedvező fekvésű szép városról. Sokan határozották el magukat arra, hogy a következő szabadságukat hazánkban töltik, hogy jobban megismerhessék Budapest szépségeit.

Délután 16 órakor a szőlős-boros exlibris kiállítást néztük meg. Érdekessége ennek a kiállításnak, hogy a gazdag és szépen rendezett anyagát a mintegy 40 éve Tokaj-

Halászbástya - Diskay Lenke fametszete

hegyaljáról Lengyelországba települt Lippóczy Norbert gyűjtő adományozta a Mezőgazdasági Múzeumnak, amely ez alkalomból igen izléeses szép katalógust adott ki.

Este 20 órakor búcsúbankett volt a Gundel Étteremben. Az izletes vacsora, a kialakult barátság, a jó bor és cigányzene, hangulatossá, meghitté tették az utolsó estét. Egymást érték a felköszöntők és éljenségek. S ha most kételkedve megkérdeznénk, vajon milyen volt ez a XIII. Nemzetközi Kongresszus, elég ha a Deutsche Exlibris Gesellschaft elnöke, Dr. Gerhard Kreyenberg pohárköszöntőjében elhangzott szavait idézem: ..."A Kongresszusok történetében sok szép emlékünkn van. Szép volt a párisi, hamburgi is. A comoi kongresszus volt eddig a Mont Blanc, de a budapesti a Mont Everest..."

Ez az elismerés nekünk elég, s máris kárpótolt azért a rengeteg munkáért, fáradságért, amit a Kongresszus sikere érdekében kifejtettünk. Ezért itt mondok köszönetet a vezetőség tagjainak és a Kör azon egyszerű tagjainak is, akik fáradságot nem kimélve munkájukkal elősegítették a Kongresszus és a kiállítások sikerét.

Réthy István
KBK titkár

ESZTERGOMBAN

A Kongresszus résztvevői november 7-én reggel autóbuzs kirándulásra indultak, a Dunakanyar nevezetes városainak megtekintésére.

Az előző esti szakadó eső után napfényes, derűs táj várta a Duna mentén a három Ikarusz autóbuzs utasait. Az első állomás Esztergom volt, ahol a résztvevők szakszerű, több nyelven folyó vezetés mellett megtekintették a Bazilikát, Magyarország legnagyobb templomát, s benne a Bakócz kápolnát, hazánk reneszánsz kori építészetének gyöngyszemét. A külföldi vendégek nagy tetszéssel szemlélték a székesegyházi kincstar pazar gyűjteményt, benne a Mátyás-kálváriát és Suky Benedek 1440-ből való remekbekészült serlegét.

Az egykori királyi palota ásatásainál az idegenvezetők I. István királyról beszéltek, aki itt született, ebben a palotában koronázták meg, és innen irányította az államalapítás korfordulót jelentő munkáját. Az évszázadok harcainak során romokba temetett királyi palota feltárását a XX. században kezdték meg, s még ma is folyik az ásatás, konzerválás. A csoportban résztvevő nyugati vendégek e helyen saját szemükkel láthatták, milyen pusztulás árán védték meg őseink ezt a földet s vele együtt az európai kulturát.

A beszédes romok után a csendes, napfényben fürdő kisváros, Esztergom utcáinak hangulatát kóstolgatták a vendégek. Lengyel barátaink örömmel fedezték fel egy emlékművön honfitársuk, Sobieski János nevét, aki egykor résztvevett a város töröktől való felszabadításában.

A Fürdő Szálló impozáns étterme kitűnő ebéddel várta a városnézésben elfáradt vendégeket, s a megízlelt badacsonyi bor hatására még vidámabb hangulatban folyt tovább a barátkozás, cserélődtek a gondolatok és az exlibrisek.

Késő délután lett, mikorra az autóbuzsok utasai Esztergomból Visegrád felé vették útjukat. Ezért Mátyás király egykori dunaparti palotájának megtekintésére már nem

Esztergomi
bazilika
Rákóczy Ferenc
rajmetszete

jutott idő, így egyenesen a Fellegvár megtekintésére indultak. Aranyhidat vert ekkorra a lenyugvó nap a visegrádi Duna tükreben, s egy-egy útkanyarnál a mélybe pillantva az elragadtatás hangjait hallottuk - nem kis örömmel - a számunkra oly kedves vendégek ajkáról.

A visegrádi vár még így romjaiban is a magyar múlt egy másik fényes korszakáról beszélt, s olasz vendégeink örömmel hallották a reneszánsz idején Visegrádon megfordult honfitársaik nevét.

Este volt már, amikor Szentendrén a "Görög Kancsó" előtt újabb rövid városnézésre megálltak autóbuszaink. Itt az egyik uticél a görögkeleti püspöki templom megtekintése volt. A templom XVIII. századbeli ikonosztázionja gyertyák fényében csillogott, s a vendégsereg itt egy újabb stílus, a hazánkra annyira jellemző barokk szellemével ismerkedett.

A szentendrei látogatás előtt alig néhány nappal nyílt meg a város új étterme, mely a nyári színjátékok után a Teátrum nevet kapta. A városnézés után itt pihentek meg újra a Kongresszus résztvevői, s az izlésesen, színesen terített asztalokra kitűnő hideg uzsonnát szolgáltak fel. A figyelmes zenekar felváltva lengyel, osztrák, olasz, francia és magyar dalokat játszott, s a hangulat itt is hamarosan a tetőpontjára emelkedett. Csupán azért nem perdült táncra a magát igen jól érző vendégsereg, mert közben 7 óra lett, s a résztvevőket már várta a Fészek Klubban a Kongresszus programjának egyik vonzó eseménye: a gazdag, színvonalas kongresszusi kiadványok szétosztása.

Dr. Soós Imre

EGERBEN

A gazdag programmal telített XIII. Kongresszus méltó befejezése volt az egri kirándulás. A négy nap, a búcsúest később nyúló órái után fáradtan ültünk be kb. harmincan az Egerbe induló különautóbuszba. Vendégeink arcán a fáradtság mellett a kíváncsiság látszott. Mit kapunk még ajándékkul a jól sikerült kongresszus után? Tud-e még újabbat is nyújtani a vezetőség és az IBUSZ?

Tudott! Kődös út után érkezünk meg a híres történelmi városba. Az út fáradalmait sörrel, kávéval vagy üdítő itallal akartuk lemosni, s ekkor ért az első kellemes meglepetés. Az étterem zenekara próbált, s mikor megtudták kik vagyunk, rázendítettek a ropogós nótára. Pillanatok alatt feloldódott a társaság.

Felfrissülve, felpezsdülve indultunk a tudás öreg fellegetvárába, a híres Liceumba. Mi akik ismertük a liceumot nem kisebb érdeklődéssel hallgattuk vezetőnk igen tartalmas ismertetéseit a freskókkal díszített gazdag könyvtár feltéve őrzött kincseiről. Vidéki város - s ennyi szépet találni egy főiskolai könyvtárban! Kár, hogy rövid volt az idő, mert a sok-sok régi könyvet, okiratot jó lett volna aprólékosan, alaposan megnézni. Az idő sürgetett, tovább kellett menni.

Újabb csemege a gyűjtőknek: a Megyei Könyvtár kiállítása a két háború közötti exlibrisekről. Milyen is volt a kiállítás az Ernst Múzeum gazdag anyagához képest? Kicsi - de gondnal és szeretettel megrendezett, s felölelte az említett időszakban készített legjobb munkákat.

Külön köszönet Ebergényi Tibor gyűjtőtársnak, a könyvtár igazgatójának, a szép könyvért, amely gazdag képanyaggal, 4 nyelven ismerteti Eger gazdagságát.

S mit irjaktörténelmünk büszke romjairól, hol a hősiességek, s a hazaszeretnek oly szép példáját adták Eger hős harcosai és asszonyai. Ismét "rövid az idő". Vár az ebéd és a délutáni program.

A sok szépségtől fáradtan ültünk be a székesegyház gyönyörű falai közé. Mohón gyönyörködtünk a dóm szépségeiben, mikor felhangzott az orgonaszó. Elernyedtségünk hamarosan felengedett, s átadta helyét a zene szépségének. Megható volt a zene nagyjainak orgonamuzsikája után nemzeti himnuszunk felbúgása.

A hangverseny után próbáltuk a nap szépségeit összegezni, mikor sétánk a "Taverná"-hoz vezetett. Az izlésesen berendezett pincében a hangulatosan megterített asztalok mellett vendégeink nagy élvezettel kóstolgatták Eger aranyát, a jó és különféle borokat. Dr. Kreyenberg másodizben is megerősítette állítását. A borok királyát Magyarországon lehet megtalálni. S ahol bor van, onnét a cigányzene sem hiányozhat. Volt az is. Hangulatos, talp alá való. S ezt bizonyítja, hogy hamarosan táncraperdült fiatalja, öregje. S a jó vidám hangulat kitarított Pestig. Hét nyelven, de egy szívvel énekelt a jókedvű társaság egész uton hazáig.

S összegezve mit mondhatnék? Szép, gazdag és hangulatos volt az utunk. Köszönet érte mindazoknak, akik munkájukkal közreműködtek, hogy még az utolsó napon is tudtunk újat, szépet, érdekeset adni kedves vendégeinknek.

Réthy István

Az EGRI kirándulás résztvevői:

Mieczyslaw BIELEN, Jiří BOUDA,
 Jana BOUDA, Maria H. Le CAMPION
 Dyrche CHIESA, Carlo CHIESA,
 Luisita CHIESA, Knoud FOUGT,
 Ctakar HRADECNY, Zdenka HRADECNA,
 Ruth IRLET, Vincas KISARAUSKAS,
 Lech KOKOCINSKI, KORDA Béla,
 Dr. Gerhard KREYENBERG, Anneliese KREYENBERG,
 LEVESZY Erzsébet, Dr. Otakar MARIK,
 Julia MEKICKA, Krystina MEKICKA,
 Norbert OTT, RÉTHY István,
 RETHY Julia, Dr. Hans SCHULZE,
 STETTNER Béla, SZÜCS János,
 Oswin VOLKAMER, Arnim WINKLER,
 Elfride WINKLER.

Diskay Lenke fametszete

EXLIBRIS KIÁLLÍTÁSOK

Az 1970. november 5-8 között Budapesten megtartott XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus - szakítva a megelőző kongresszusok gyakorlatával - elhagyta az amíg sem nagy érdeklődéssel kísért előadásokat, s a súlypontot a személyes találkozókra, a kiadványokra és a kiállításokra helyezte. E kiállítások nemzetközi viszonylatban nemcsak a mai exlibris művészet bemutatására törekedtek, de visszatekintettek a múltba is, sőt a kiállítások között az első hazánkban megrendezett tematikus exlibris kiállítás is szerepelt.

A kiállítások sorát a Magyar Mezőgazdasági Múzeum nyitotta meg Szőlő és bor az exlibriseken című kiállításával, melynek megrendezésére az adott alkalmat, hogy Lippóczy Norbert egyedülálló szőlős-boros tematikájú exlibris gyűjteményét a múzeumnak ajándékozta. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum a mezőgazdaság irrott és tárgyi emlékei mellett műtárgyakat is gyűjt, melyek témája gyűjtőkörével rokon, s így a Lippóczy-féle gyűjtemény bemutatásával nem csak az adományozó felé tett nemes gesztust, de a XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus közönségét is olyan élményben részesítette, amelyhez csak ezen a gyűjteményen keresztül juthatott. A szőlő és a bor, mint téma az i.e. 4000 évtől napjainkig megtalálható a képző- és iparművészet számtalan kiemelkedő és kisebb jelentőségű alkotásán, hol a munka, hol a bor-nyújtotta jókedv ábrázolásának formájában, s így érthető, hogy az exlibriseken is már Dürer lapjain is jelentkezik. Nem véletlen, hogy elsősorban azoknak a népeknek az exlibris művészetében tér állandóan vissza, amelyek vagy mint bortermelő, vagy mint borívó nemzetek ismertek /Franciaország, Olaszország, Magyarország, Spanyolország, Lengyelország, stb./. A magyar művészek közül Bordás Ferencnek, Diskay Lenkének, Drahos Istvánnak, Haranghy Jenőnek, Fery Antalnak, Hoós Elvirának, Kékesi Lászlónak, Kertes-Kollmann Jenőnek, Menyhárt Józsefnek, Nagy Árpádnak, Sterbenz Károlynak, Stettner Bélának, Vadász Endrének, stb. lapjain találkozhatunk gyakran szőlős-boros motívumokkal, míg a külföldiek közül e témakörben elsősorban a lengyel Zbigniew Dolatowski, a francia

Vajdahunyad vára
/Budapest/
Fery Antal
Fametszete

Charles Favet, az osztrák Otto Feil, a lengyel Wojciech Jakubowski, a cseh Emil Kotrba, az olasz Tranquillo Marangoni, a német Herbert Ott, a lengyel József Szuszkiewicz, stb. jeleskednek. A közel 800 lapból álló és világviszonylatban is páratlan gyűjtemény olyan érték, amely művészettörténeti jelentőségén túl művelődéstörténetileg is különös figyelmet érdemel. A kiállításnak majdnem maradéktalanul sikerült a tematikus kiállítások buktatóit elkerülnie. Művészietlen lap alig akad a kiállított alkotások között, s ezt nemcsak maga a kiállítás, de a nagy anyagi áldozattal és kitűnő nyomdai kiállítással létrehozott katalógus is bizonyítja, amelynek összeállítása ugyancsak Lippóczy Norbert és Semsey Andor nevéhez fűződik.

Nemcsak a külföldi, de a hazai látogatóknak is a meglepetés erejével hatott az Országos Széchényi Könyvtár által a Magyar Nemzeti Múzeum kupolatermében megrendezett Régi magyar exlibrisek 1521-1900 című kiállítás, amelynek létrehozásán Nyireő István ny. könyvtárizaszagató, Dr. Békley Pál és Rákóczy Ferenc munkálkodtak sokat. Bár a kiállítás a könyvtár birtokában lévő régi magyar exlibris anyagok csak mintegy egynolcadát tette a látogatók elé, így is kellő képet tudott adni a magyar exlibris XVII-XIX. századi állapotáról és fejlettségéről. Nagy meglepetést keltett az eddig ismert két XVI. századi magyar exlibris mellett az újabban előkerült további két XVI. századi régi magyar exlibris is, valamint az a megállapítás, amely a legrégibb magyar exlibris keletkezését 1521-re datálja; ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy az exlibris Németország után hazánkban jelentkezett másodiknak Európában. A régi magyar exlibrisek - hasonlóan a külföldi exlibris terméséhez - a

A "Régi magyar exlibrisek" c. kiállítás címlapján szereplő első magyarvonatkozású exlibris /1521/

XVIII. század végéig túlnyomórészt heraldikus ábrázolásuk, s birtoklásuk főpapok, főurak, előkelő honorációrok nevéhez fűződik, de a fejlődés nemcsak az exlibrisek számszerű megnövekedését, hanem az exlibris tulajdonosok társadalmi körének kiszélesedését és demokratizálását is magával hozta. A régi magyar exlibrisek legtöbbször ismeretlen művészei az adott téma /cimer/ miatt legfeljebb a kisebb díszítésekben, s a metszőtechnikában való jártasságukkal dicsekedhettek, de így is állták a versenyt a nagy európai országok exlibris művészetével. A szecesszióval záruló kiállítás azt is bizonyítja, hogy hazánk történelmének viharos évszázadaiban is lépést tudott tartani Európa kulturális törekvéseivel, még az exlibris terén is. A könyvtár áldozatkészségéből a kiállításhoz katalógus is készült, amely mindaddig, amíg a régi magyar exlibrisek teljes corpusa el nem készül, nélkülözhetetlen lesz a régi magyar exlibrisek minden kutatójának és gyűjtőjének.

A "Budapest" exlibris pályázat második és harmadik díjas lapjai: Vincas Kisarauskas /Szovjetunió/-linómetszete és Christian Blaesbjerg /Dánia/ fametszete.

A modern nemzetközi exlibris anyagot az Ernst Múzeumban megrendezett Nemzetközi exlibris és kisgrafika kiállítás mutatta be. A kiállítás 18 ország közel 170 művészenek a legutóbbi években készített exlibriseit tárta a közönség elé, s így nyugodtan nevezhetjük napjaink európai exlibris művészete seregszemléjének. Itt volt a világ majdnem minden kiváló exlibris művésze, s az egyes nemzetek exlibris művészetét ezeken kívül is olyan művészek és olyan lapok képviselték, amely a kiállításnak előkelő rangot biztosított. Az osztrákok /Otto Feil, Toni Hofer, Max Kisslinger, Ottmar Premstaller/, a belgák /Gerard Gaudaen, Piet Janssens, Victor Stuyvaert, André Gastmans, Frans de Kleeschouwer/, a csehek /Cyril Bouda, Dusan Janousek, Emil Kotrba, Zdenek Mézl, Ladislav Rusek, stb./ a dánok /Christian Blaesbjerg, Chr. Bauditz/, a franciák /Michel Jamar, Francois Rohner, Danel Meyer, stb./, a hollandok /Cees Andriensen, Jan Battermann, Martin de Jong, Pan G.

Rueter/, a jugoszlávok /Andruskó Károly/, a lengyelek /Barylaki, Bortowski, Borowczik, Stefania Dretler-Flin, Wojciech Jakubowski, Alina Kalczyńska, Józwiak, Jarnuszkiewicz, Korolko, Pawlikowska, Plóciennik, Rózga, Sopocko, Standa, Wróbleska/, a két német állam művészei /H. G. Hirsch, Gerhard Stauf, Ellen Bech, Ottobans Beyer, Hermann Huffert, a két Ott/, az olaszok /Italo Zetti, Tranquillo Marangoni, Elisa Leboroni, Lea Gyarmati, Francesco Franco, Piel Luigi Gerosa, Sergio Tramontin, Vannuccini, Remo Wolf/, a portugálok /Couceiro/, a románok /Gy. Szabó Béla, Mottl Román Pál, Fred Micos/, a spanyolok /Gelabert, Ollé Pinell, Elfi Oslander/, a svájciak /Paul Boesch/, a Szovjetunió képviselői /J. Goljakovszkij, P. Upitis, K. Kozlovskij, A. Kalasnyikov, G. Ratner, Kaljo, Lepp, Mäger, Tolli, Völjal, Kisaraukas, Knielauskas, Antanavicius, Petrauskas, stb./, a svédek /Boström, Aune Siim/ nemcsak exlibris művészetük fejlődéséről, vagy jelenlegi állásáról adtak feledhetetlen képet, de hazájuk grafikai művészetére is alkalmat nyitottak következtetések levonására. Hazai exlibris grafikusaink /Aszódi Weil Erzsébet, Korda Béla, Sterbenz Károly, Várkonyi Károly, Varga Nándor Lajos, Csóhány Kálmán, Fery Antal, Kass János, Menyhárt József, Raszler Károly, Stettner Béla, Bordás Ferenc, Maurer Dóra, Gy. Molnár István, Pásztor Gábor, Füle Mihály, Kékesi László, Kondor Lajos, Nagy Zoltán, Vertel József, Diskay Lenke, Meskó Anna, Póka György, Hoós Elvira, Hajós Éva, Nagy Árpád Dániel, Nechánszky József, Tempinszky István, Rákóczy Ferenc, Nagy László, Perei Zoltán, Urbán László, Varsányi Pál, Kertes-Kollmann Jenő, Szűcs János, Váci András/ stílusban igen széles ívet fogtak át a konzervatív realizmustól az absztrakcióig és témában, technikában ugyancsak változatos képet mutattak, s a nagy nemzetközi mezőnyben is helyt tudtak állni.

Ugyancsak az Ernst Múzeumban nyertek elhelyezést a kongresszussal kapcsolatban meghirdetett pályázatokra beérkezett pályaművek is. Az anyag magas színvonala nem könnyű munka elé állította a nemzetközi zsűrit, annál is inkább, mert a pályázaton sok olyan művész is résztvett, akik a kisgrafikában idáig nem sokat tevékenykedtek. Akár csak a kiállítás anyagát, a pályázatok anyagát sincs módunkban részletesen ismertetni, s azért csak a díjnyertesek nevének felsorolására vállalkozhatunk. Három nemzetközi és három hazai pályázatot hirdettünk meg. A nemzetközi pályázatok témái Budapest, Bartók Béla /halálának huszonötéves évfordulója tiszteletére/ és a szőlős-boros témakör voltak. A Budapest pályázat első díját Anatolij Kalasnyikov /Szovjetunió/, a második díját Vincas Kisaraukas /Szovjetunió/, a harmadik díját Christian Blaesbjerg /Dánia/ vette el. A Bartók-pályázat díjain a díjak sorrendjében Diskay Lenke, Grazina Didelyti /Szovjetunió/ és Anatolij Kalasnyikov osztokodtak. A szőlős-boros témájú exlibris pályázaton az első díj Anatolij Kalasnyikovnak, a második

A "Bartók" emléklap-pályázaton első díjas Diskay Lenke fa-metszete

díj Kékesi Lászlónak, míg a harmadik díj Antanas Kmielauskasnak /Szovjetunió/ jutott. E pályázat különdíját a lengyel Malgorzata Korolko kapta meg. A csak magyar művészek részére meghirdetett három pályázat közül kettőben /Ötszáz éves a magyar könyvnyomtatás és Internationaler Buchkunst-Ausstellung Leipzig 1971/ díj nem került odaítélésre; a Dürer pályázat azonban gazdag termést eredményezett, s díjain Maurer Dóra, Diskay Lenke és Ágotha Margit osztozkodtak. A díjazott lapokon kívül mindegyik eredményes pályázaton annyi volt az ötletes, modern hangvételű és grafika-ilag kifogástalanul megoldott egyéni hangú alkotás, hogy megvásárlásuk úgy intézményeinknek, mint gyűjtőinknek ritka lehetőséget nyújt grafikai remek beszerzésére.

E kiállítás arra is alkalmat nyújtott, hogy kisgrafika-művészetünket összehasonlithassuk a kisgrafika mai nemzetközi törekvéseivel és állásával. Bár, mint már mondot-

tuk, a magyar exlibris művészet és kisgrafika jól megállta a helyét az előkelő nemzetközi mezőny közepette is, egy kicsit arra is figyelmeztet, hogy művészeinknek előbbre kell lépniök, a műfaj sajátos törvényszerűségeinek figyelembevételével utat kell engedni a modernebb stílusátörévéseknek, s a korszerűbb metszőtechnikai megoldásoknak is, mert ellenkező esetben a fejlődés megáll, s a magyar exlibris művészet konzervativizmusa fullad. Ezen az is segítene, ha kiváló grafikusaink egy része nem tartaná rangján alulinak az exlibrisrel való foglalkozást.

Bár a kongresszus kiállításainak zöme Budapesten zajlott le, a vidék sem maradt el a kivételes alkalom nyújtotta lehetőség kihasználásától. Az Egri Megyei Könyvtárban Ebergényi Tibor könyvtárigazgató kezdeményezésére "A magyar exlibris művészet a két világháború között" c. kiállítás került megrendezésre; e korszak azért is érdekes, mert a magyar exlibris ekkor állt a saját lábára, s vitta ki hírnevét a világban. Művelői közül többen már meghaltak /Bajor Ágost, Drahos István, Nagy Árpád, G. Szabó Kálmán, Patay Mihály, stb./, s ma már a magyar kisgrafika-művészet klasszikusaiként tartják számon őket, az elők művészeite pedig /Bordás Ferenc, Fery Antal, Menyhárt József, Várkonyi Károly, stb./ a felszabadulás után érett be. A kiállításhoz katalógus is készült. A KBK pécsi csoportja Anatolij Kalasnyikov kisgrafikaiból állított össze kamaratárlatot, s hogy választásuk érdemes művészre esett, mi sem bizonyítja jobban, mint Kalasnyikovnak a nemzetközi pályázatokon elért sikerei. A kezdhelyi Balaton Múzeum Poór Ferenc gyűjteményének anyagából hírverő kiállítást állított össze Andruskó Károly, Bordás Ferenc, Drahos István, Fery Antal, M. Kiss József, Menyhárt József és Stettner Béla válogatott alkotásaiból, s olyan érdeklődést keltett, hogy a helyi szervek pályadíjak kiírására, sőt két évenként exlibris biennálék megszervezésére is gondolnak. Gyulán pedig a helyi KISZ-szervezet Meskó Anna és Póka György exlibrisait mutatta be a helyi közönségnek; a két művész nemcsak alkotóként, de pedagógusként is igen sokat tett már a város vizuális kultúrájának emelése érdekében, s főleg a munkásfiatalok körében végzett tevékenységük érdemel meg minden dicséretet.

A XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus alkalmából a fővárosban és vidéken megrendezett kiállítások nemcsak a nálunk járt külföldi gyűjtőkben és művészekben keltettek jó benyomást, de valószínűleg a gyűjtők és a művészek között is fokozni fogják a műfaj iránti érdeklődést. És erre szükségünk is van: Csakis a gyűjtőtábor megnövekedése és művészeink fokozottabb érdeklődése tudja biztosítani a magyar exlibris számára azt a fejlődést, amely szükséges ahhoz, hogy továbbra is ottmaradjunk Európa élmezőnyében.

Galambos Ferenc

A "szőlős-boros" témájú
 exlibris pályázon első
 díjas Anatolij Kalasnyikov,
 és a különdíjas Malgorzata Korolko
 fémetszetei /fent/.
 A "Bartók" emléklap pályá-
 zaton harmadik díjes
A. Kalasnyikov metszete

Kékesi Lászlónak a "szőlős-boros" exlibris pályázaton második díjat nyert linómetszete

Exlibris-kiállításaink mellett a XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus ideje alatt az Iparművészeti Múzeumnak is volt egy kamarakiállítása, melyet Nagy Sándor és Kozma Lajos exlibriseiből rendeztek. Ezt a kiállítást még a kongresszus rendezősége sem propagálta és nagyon kevesen láthatták.

Dr. Soó Rezső gyűjteményéből, melyet az elmúlt évben a múzeumnak ajándékozott, válogatták ki a magyar exlibrisművészet két nagynevű grafikusának műveit. A kiállításnak sajnos nyoma sem igen marad, mivel sajtója és katalógusa nem volt.

Véleményünk szerint kiállítás rendezni ilyen módon is lehet, de nem szabad. Az általunk is nagyrabecsült művészek emléke többet érdemelt volna.

S.

KONGRESSZUS UTÁN

Elhangzottak a pohárköszöntők a XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus záróbankettjén, utoljára öleltük meg kedves vendégeinket, szoritottuk meg kezüket, s az autók, vonatok elindultak hazafelé, Comóba, Versaillesba, Hamburgba, Varsóba, Moszkvába, s Európa megannyi városába. A kongresszusi vendégek kisgrafikákkal és főleg élményekkel megrakodva távoztak. Hogy ezek az élmények szépek és marandó értékűek voltak, tanusítják azok a levelek, melyek nap, mint nap érkeznek, s melyek nem konvencionális frázisokat, hanem őszinte, baráti megnyilatkozásokat tartalmaznak. Most már elmondhatjuk, hogy ezt a csatát megnyertük. Lehattunk volna szervezettebbek, itt-ott nyújthattunk volna szakmai vonatkozásban többet, elmaradhatott volna pár disszonáns akkord, de mindez nem rontotta lényegében az összképet. Kongresszusunk jól sikerült, sőt tulságosan jól. Ez a paradoxon azért kívánczított ide, mert problémák vannak a következő kongresszus megrendezésével kapcsolatban. Como és Budapest átütő sikere után a XIV. Kongresszus rendezőbizottságának nem lesz könnyű a feladata.

Kongresszusunk a kényszerű halasztás következtében nem lett rekordlétszámú kongresszus /mint ahogy szeptemberben lett volna/, de sok más jelzőt kiérdemelt. Egy ilyen volt a "kongresszus részletekben", hiszen már augusztus vége óta kerestek fel minket Portugáliából, Belgiumból, Franciaországból, stb. olyan barátaink, akik nem tudták programjukat módosítani és felhasználták az utazási lehetőséget, hogy művészeinkkel, gyűjtőinkkel találkozhasanak. Maga a kongresszus is tulajdonképpen napokkal a hivatalos program előtt elkezdődött: vendégeink országjárása, látogatásai, megbeszélései kedvező légkört teremtettek a kongresszus számára.

Egy ilyen találkozó művészi rangját nagy mértékben a személyesen résztvevő grafikusművészek adják meg. Ez alkalommal képviselte nemzetközi exlibris kongresszuson először hivatalos delegáció a Szovjetunió művészeit és a Moszkvai Exlibris Klubot, méghozzá olyan kiváló művésztárogokkal, mint J. Goljakovszkij és P. Upitis, kikhez az egyé-

nileg résztvevő moszkvai A. Kalasnyikov, G. Ratner és a vilniusi V. Kisaraukas csatlakoztak. Lengyelország művészei közül Z. Dolatowski és W. Jakubowski, a Német Szövetségi Köztársaságból a fiatal N. Ott, a Német Demokratikus Köztársaságból H. Schulze és O. Volkamer, Ausztriából O. Premstaller, Csehszlovákiából L. Jirincová és L. Kaspar, Olaszországból Pier Luigi Gerosa tisztelték meg megjelenésükkel a kongresszust. Románia grafikusművészeit az állami díjas kolozsvári Gy. Szabó Béla és iparművészeti főiskolánk aranydiplomás, a nagyváradi Mottl Román Pál képviselték. Melléjük zárkóztak fel szép számmal a hazai művészek. A gyűjtőtársadalomból, sok régi, kedves barátunk közül nehéz egyeseket kiemelni. A kongresszusi gondolat megteremtője, a közszeretnek örvendő Mantero doktor, a hamburgi kongresszus volt elnöke, Kreyenberg doktor mellett csak Paul Pfistert, kedves Pali bácsinkat és Klaus Rödel-t említem, ki élnék cáfolat arra az állításra, hogy a fiatalok már nem tudnak lelkesedni az exlibrisekért, mert ilyen lelkes fiatal van még egypár Európában, nem is beszélve azokról, kik lélekben mindig fiatalok maradnak. A két utóbbi névnel azért is meg kell állnunk, mert ők kétszer tették meg ezt az utat Magyarországra ebben az évben.

Érthető okból a legnagyobb érdeklődés a F.I.S.A.E. egyesületek delegáltjainak ülését előzte meg, hiszen ezen kellett volna dönteni a XIV. Nemzetközi Exlibris Kongresszus színhelyéről, s ezzel együtt az új vezetőségről. Sajnos, éppen ez a legfontosabb kérdés ezúttal nyitva maradt. A könyvkiadás nyugaton közismerten magas költségei elriasztólag hatottak a dán egyesület vezetőire, s így nem tudták vállalni a rendezést. Ezért "Az exlibris művészei" c. sorozat kiadását elválasztottuk a rendezés kérdésétől. A dán delegáció egyesületük vezetősége elé terjeszti az új lehetőséget. Remélhetőleg sikerülni fog elhárítani az akadályokat, s 1972. augusztusában vagy szeptemberében, tehát a főszezon után, ismét találkozhatunk barátainkkal Helsingörben... A könyvkiadás problémáját is meg fogjuk tudni oldani: e sorok írója a közgyűlés után vetett fel egy javaslatot, melv szerint az egyesületek egyenlő arányban vesznek részt a kiadásban és a kialakuló javaslat valamennyi delegátus szerint elfogadhatónak látszik.

A F.I.S.A.E. közgyűlés döntött két új egyesület, a ljubljani Exlibris Sloveniae és a bratislavai Kruzok Slovenskych Exlibristov a Bibliofilov felvételéről, így a tagegyesületek száma 18-ra emelkedett.

Általános lelkesedéssel választotta meg a közgyűlés Gianni Mantero doktort a szövetség örökös tiszteletbeli elnökévé. Megválasztotta továbbá az 1972-ig terjedő periódusra a második alelnököt, az energikus, lelkes Carlo Chiesa személyében. A vezetőség többi tagja a dán egyesület döntéséig a helvén marad.

Annak ellenére, hogy nem született meg határozat az 1972-ben megrendezésre kerülő kongresszust illetően, a hangulat mégis bizakodó volt. Lehet, hogy a kongresszusok rendezésénél változtatások lesznek, sok minden leegyszerűsödik, a szervezés rugalmasabbá lesz, de az a baráti szellem, melyet minden résztvevő tapasztalhatott, biztosíték arra, hogy a kongresszusok láncza nem szakad meg.

Dr. Semsey Andor

A KONGRESSZUS RÉSZVEVŐI

Altmüller, Rudolf /osztrák/
Andruskó, Károly /jugoszláv/

Bálent, Boris, Dr. /szovjet/
Bálentova, Teresia /szovjet/
Betocchi, Rosana /olasz/
Bielen, Mieczyslaw /lengyel/
Bologa, Emil, Dr. /román/
Bouda, Jiří /cseh/
Bouda, Jana /cseh/
Bordás Ferenc dr.
Brantner Kálmán
Butlerova, Lucja /lengyel/

le Campion, Maria Helena /francia/
Chiesa, Carlo /svájci/
Chiesa, Luisita /svájci/
Chiesa, Dyrche /angol/
Chrastowski, Roman /lengyel/
Clemensen, Vagn /dán/
Csányi Istvánné
Csányi István dr.

Dolatowski, Zbigniew /lengyel/
Crystine Dolatowska /lengyel/
Dunin, Janusz /lengyel/
Dunin, Cecylia /lengyel/
Dziulikowski, Viktor, dr. /lengyel/

Ebergényi Tibor

Farkas István
Fery Antal
Fery Antalné
Fery Veronika
Fogt, Knud /dán/

Galambos Ferenc
Gastmans, André /belga/
Gerosa, Pier Luigi dr. /olasz/
Goljakowski, Jevgenij /szovjet/
Gombos László dr.
Grégr, Václáv /lengyel/
Gyárfás István

Hajós Éva
Hoós Elvira
Horváth Károly dr.
Hradecny, Otakar /cseh-
szlovák/
Hradecná, Zdenka /cseh-
szlovák/

Illyés Sándor László dr.
Illyés Sándor Lászlóné
Irlet, Ruth /svájci/

Jakubowski, Wojciech /len-
gyel/
Jirincova, Ludmila /cseh/

Kalasznikow, Anatoli /szov-
jet/
Kaiser, Julia Boriszowna
/szovjet/
Kašpar, Ladislav /cseh/
Kaszás Iván
Katona Gábor dr.
Kempa, Andrzej /lengyel/
Kertész Dénes dr.
Kertes-Kollman Jenő
Kékesi Bernadett
Kékesi László
Kékesi Lászlóné
Kisarauskas, Vincas /szov-
jet/
Kokocinski, Lech /lengyel/
Kolmann József György
Kopasz Márta
Kopp György
Korda Béla
Korolko, Malgorzata /len-
gyel/
Korolko, Jan /lengyel/
Kossek, Stefan /lengyel/
Kotarski, Stefan /lengyel/
Kovács József
Kőhegyi Gyula
Kreyenberg, Gerhard dr.
/NSZK/
Kreyenberg, Anneliese
/NSZK/

Leier, Axel dr. /NDK/
Leier, Christa dr. /NDK/
Lerperger, Anna dr. /oszt-
rák/

Leveszy Erzsébet
Lippóczy Norbert /lengyel/
Lombardo Ivan Matteo /olasz/

Mantero, Gianni dr. /olasz/
Mařík, Otakar dr. /cseh/
Mekicka, Julia /lengyel/
Mekicka, Krystina /lengyel/
Meyer - Noirel, Germaine
/francia/
Meyer, Jean Charles /fran-
cia/
Moskál Tibor
Mottl Román Pál /román/

Nagy Árpád Dániel
Nagy László
Novacek, Dagmár /jugosz-
láv/
Navarra, Evaristo /olasz/

Opatrná, Vlasta /cseh/
Opatrny, Ladislav /cseh/
Ott, Norbert /NSZK/

Pallay László dr.
Paplovec, Rajko dr. /ju-
goszláv/
Paplovec, Snezna /jugosz-
láv/
Pallé, Pepita /spanyol/
Pfister, Paul /francia/
Philipp, Christine /NDK/
Pozzi, Arnaldo /olasz/
Premstaller, Ottmar /oszt-
rák/
Pryt, Waclav /lengyel/

Raczak, Klemens /lengyel/
Ratner, German /szovjet/
Rákóczy Ferenc
Rákóczy Ferencné
Reisinger Jenő dr.
Reisinger Péter
Réthy István
Réthy Istvánné
Ripka, Titus /cseh/
Ritoók Endréné
Rogala, Jan /lengyel/
Rousseau, Antoine /belga/
Rödel, Klaus /dán/
Ryszkiewicz, Andrzej dr.
/lengyel/

Santaguiliana, Nerona dr.
/olasz/

Semsey Andor dr.

Semsey Andorné

Semsey Ágnes

Schulze, Hans dr. /NDK/

Soós Imre dr.

Stettner Béla

Gy. Szabó Béla /román/

Szentesi Flórián

Szigeti István

Szölgyémi Pál

Szücs János

Szymanski, Janusz /lengyel/

Takács Dezső

Tempinszky István

Terravazzi, Riccardo /olasz/

Upitis, Peteris /szovjet/

Vandermoere, Gilbert /belga/

Várkonyi Károly

Vertel József

Vertel Józsefné

Vidáts Antalné

Volkamer, Oswin /NDK/

Wagner, Feliks /lengyel/

Walter, Henryk /lengyel/

Weberowa, Stanisława /len-

gyel/

Winkler, R. Arnim /NSZK/

Frau Winkler /NSZK/

Witowski, Stanislaw /len-

gyel/

Wojciechowski, Stefan /len-

gyel/

Zdenovec, Vladimir /cseh/

/Ezt a listát a kongresszusi beszámolóban, lakcímmel el-
látva újból közöljük!/

A KONGRESSZUS NÉVTELEN KATONÁI

Amikor ezelőtt két és félévvel Comoban, a XII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus delegátusai a következő kongresszus rendezési jogát kérésünkre hazánknak adták, az öröm mellett a rendezéssel járó várható gondok és nehézségek érzése még nem töltötte el delegációnkat.

A K.B.K. vezetősége 1969. tavaszán kezdte számbavenni a feladatokat. Csak itt derült ki, milyen sokrétű tevékenységnek nézünk elébe. Kongresszust egyikőnk sem rendezett még, és az idő mulásával kellett ezt a nem mindennapi munkát tapasztalatok híján a magunk erejéből tanulni.

Most a kongresszus után - mint egy jól elvégzett munka után - megállapíthatjuk, hogy azok nélkül, akik a szervezést és lebonyolítást segítették, nem tudtunk volna ilyen eredményes nemzetközi rendezvényt létrehozni.

A K.B.K. vezetőségének egyöntetű határozata alapján ezúton mondjunk köszönetet a kongresszus névtelen katonáinak - akiket egyébként sohol, illetve nem méltóképpen említettek a felszólalások, tósztok, pedig áldozatos és önkéntes munkájuk miatt megérdemelték volna önzetlen segítőkézségükért.

Elsősorban az anyagi alapokat biztosító állami és társadalmi szerveink munkatársainak tartozunk köszönettel a hivatali kötelességeiken felüli tevékeny segítségükért.

A Művelődésügyi Minisztériumból Molnár János és Dr. Simó Jenő miniszterhelyetteseknek, Gádor Endre osztályvezetőnek, Csorba Géza grafikai előadónak és Gonda Agnes pénzügyi előadónak; a Szakszervezetek Országos Tanácsa Kulturális Osztálya vezetőjének Baranyai Tibornak és Orosz Sándornak; a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének munkatársai közül Vass Imre főtitkárnak, Szigeti Zsuzsa képzőművész titkárnak és munkatársainak; Dr. Nádory Péternek és Szentes Lajosnének; a Szakszervezet főkönyvelőségén Nagy Béla főkönyvelőnek és helyettesének Lentay Bélának mondunk köszönetet és kérjük további támogatásukat.

A kongresszus alkalmából meghirdetett exlibris-pályázatok díjazásaitól: a Budapest Főváros Tanácsa Népművelődési Főosztályának, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának, a Kisdói Polgármesternek, a Magyar Állami Pincegazdaságnak és az Egri Állami Pincegazdaságnak úgyszintén köszönjük anyagi hozzájárulásukat a pályázatok sikeréhez.

A kiállítások realizálásában elévülhetetlen érdemeket szereztek az Országos Széchenyi Könyvtár munkatársai: Dr. Béley Pál, Nyireő István; a Kiállítási Intézmények dolgozói és különösen Kiszeli Jolán; a Magyar Mezőgazdasági Múzeum munkatársai. Külön köszönet jár a kiállítások főrendezőinek: Fery Antal, Rákóczy Ferenc és Dr. Semsey Andor tagtársainknak, valamint segítőtársainknak: Bordás Ferenc, Réthy István, Hajós Éva, Nechánszky József, Reisinger Jenő, Stettner Béla és A. Kalasnyikov, G. Ratner szovjet művészeknek.

A Fészek Klub valóban otthona volt a kongresszusnak és ezért méltán érdemel dicséretet a klub igazgatója Varga Imre, munkatársa Mátrai Eszter, az étterem vezetője Vári Nagy István és dolgozótársai.

A kongresszus lebonyolítása az IBUSZ feladata volt, de úgy a külföldi, mint a magyar résztvevők véleménye szerint, munkájukat kifogástalanul végezték, és ezért külön köszönetünket tolmácsoljuk Juhász Judit, Lázár Mária, Dr. Kónya Albertné és Toppler Egon IBUSZ dolgozóknak.

Stettner Béla
lindometszete

A KBK. rendezőgárdája a vezetőségen kívül önkéntesekből verbuválódott, és áldozatkész munkájukért minden elismerést megérdemelnek. Hajós Éva, Kékesi Bernadett, Reisinger Péter, Soós Imre és Szűcs János segítségével nélkülözhetetlen volt.

Nyomatványaink, illetve kiadványaink előkészítésében tevékeny részt vállaltak Bordás Ferenc, Galambos Ferenc, Fery Antal, Réthy István, Semsey Andor és Stettner Béla. Köszonettel tartozunk a kiadványainkat kivitelező nyomdaknak: a Bács-Kiskun megyei Nyomda /Kecskemét/, a Kner Nyomda /Gyoma/, a Képcsarnok V. Nyomdája, a "SZÁMGEP" és a "DATORG" sokszorosító üzemek dolgozóinak a maradéktalanul megvalósított munkájukért.

Művészeink is kitettek magukért. Nyomatványaink művészi értékét emelték azok a metszetek, melyeket kérésünkre Bordás Ferenc, Diskay Lenke, Fery Antal, Rákóczy Ferenc és Stettner Béla készítettek. A díjakkal átadott diplomák rézkarcát Nagy Zoltán bocsátotta rendelkezésünkre.

Végül szeretnénk köszönetet mondani a kongresszus szervezésének irányítását és a felelősséget is vállaló Művészeti Szakszervezetek Szövetségének és a Képzőművészek Szakszervezetének. Nélkülük a kongresszus nem valósulhatott volna meg, és a szervezést végző K.B.K. vezetőség munkája sem lett volna eredményes.

H I R E K

Fery Antal a Nemzetközi Van Gogh Archivum /Antwerpen/ vezetőjének, Dr. Tralbautnak Van Goghot ábrázoló fametszetű exlibrist készített, amely az épülő Van Gogh Múzeumba bekerülő Archivum minden kötetét díszíteni fogja. Fery Antal második Van Gogh-exlibrise a neves magyar Van Gogh-kutató, Dr. Soós Imre részére készült, a művész halálának 80. évfordulójára. Fery Antal mindkét portréexlibrise kiváló alkotás és nagy feltűnést keltett nemcsak az érdekelt ország, de az egész világ exlibris gyűjtői körében.

A TVORCSESZTVO /ALKOTÁS/ című, 15.000 példányban megjelenő szovjet képzőművészeti folyóirat 1970 évi 3. száma három, magyar tárgyú cikket közölt magyar szerzők tollából. Kovács Gyula a magyar festő-és szobrászművészetet, Brestyánszky Ilona a magyar könyvművészetet, Galambos Ferenc pedig a magyar exlibris-művészetet ismertette. Ez utóbbi cikket tíz exlibris /Diskay Lenke, Kékesi László, Vertel József, Varga Nándor Lajos, Gál Ferenc, Kaveczky Zoltán, Nagy Árpád, Fery Antal, Drahos István és Stettner Béla lapjai/ illusztrálja.

Klaus Rödel a Nordisk Exlibris Tidskrift 1970. évi 3. számában áttekintést ad a mai európai exlibris művészetről, s ebben hazánk exlibris művészetéről is igen kedvezően nyilatkozik. Név szerint Drahos, Bordás, Diskay, Fery, Gacs, Kertes-Kollmann, Kopasz, Kóhegyi, Menyhárt, Nagy A. Dániel, Nagy Arisztid, Rákóczy, Tempinszky, Soós, Stettner, Varga Nándor Lajos és Vertel nevét említi fel. Az illusztrációk között Gacs Gábor és Kopasz Márta egy-egy lapja szerepel.

Meglehetősen későn került a kezünkbe a ragyogó kiállítású olasz folyóirat, az ENOTRIA 1966. évi 2. száma, amelyben Paul Pfister "Vigne, vin exlibris" /szőlő, bor és exlibris/ tanulmánya található. A tanulmány a téma általános kulturtörténeti feldolgozásán belül részletesen szól két külföldre szakadt tokaji származásu hazánkfiáról, Lippóczy Norbert és Lippóczy Miklós ezirányú gyűjtéséről is, az illusztrációs anyagban pedig a magyar művészek szőlősboros exlibrisei uralkodnak. Viszontláthatjuk Kékesi László /1 db/, Fery Antal /3 db/, Németh Nándor /1 db/, Drahos István /2 db/ szőlős-boros tárgyú exlibriseit. Kár, hogy egyes lapok alatt a művész neve nem szerepel, s így a lapok mindent csak a magyar gyűjtőknek árulnak el. Propagandaértéküket azonban így sem szabad lebecsülnünk.

EXLIBRIS MŰVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

- Kamarakiállítás az egri Megyei Könyvtárban -

Artisztikusan szép környezetben, az egri könyvtár előcsarnokában "Exlibris művészet a két világháború között" címen kiállítás nyílt meg. A vitrinekben, falakon elhelyezett, jórészt fametszetekből álló gyűjtemény hű tükrö a két világháború között, de különösen a harmincas években kibontakozó kisgrafikának. A kiállított lapok, Vadász Endre, Drahos István, Budai György, Fery Antal, Varga Mátyás, Bordás Ferenc művei nemcsak azt az utat jelzik, amit grafikusaink a huszas évek elejétől 1945-ig megtettek, hanem egy-egy művész fejlődéstörténeti képét is tükrözik.

A magyar exlibris közel négy évszázados fejlődése alatt, a XVI. századi könyvgyűjtő pozsonyi polgár, Teilnkes /Telinkes/ János könyvjegytől, a bártfai könyvtár és Szelepcsényi György címeres exlibriseitől nagy fejlődésen ment keresztül, s mindigis szerves alkotó eleme maradt a könyvkiadásnak, könyvtáraknak és könyvtáriúgynek.

Az újkori magyar exlibris az európai szecesszióval indult útjára és aléltságából Haranghy Jenő miniatúrái emelték fel. Haranghy a könyv tulajdonosának jellemét és egyfajta magyaros ízt akart kifejezni azzal, hogy lapjain sujtásos-mentés férfiakat és pártás olvasó asszonyokat ábrázolt jelképként. A harmincas években azonban az addig szokásos klisényomatokat háttérbe szorította két nemes anyag: a fa és a réz. Ezek a nyersanyagok már önmagukban is gondosabb megformálást követelnek. Így alakult ki egy igen gazdag fametsző technika és művészet, mely napjainkban a fekete-fehéren kívül más anyagok és színek felhasználásával jelentkezik.

A rendezők a kiállítás középpontjába Buday György, Drahos István és Menyhárt József exlibriseit állították. Egy iskola megalapítói és egy iskola európai színvonalat elért mestereinek legjobb alkotásait láthatja itt a látogató. Ennek a fény és árnyékre komponált stílusnak megteremtője a Londonban élő magyar művész, Buday György, aki a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának grafikusaként indult és a szegedi Kérász utcából jutott el a világhírnév-

Drahos István
fametszete

ig. Részben Radnóti verseinek illusztrátoraként, a Boldogasszony Bucsuja című képeskönyvével, a szegedi Kis Kalendárium képeivel, részben Székely népballadák illusztrációival teremtett új stílust és kifejezési lehetőséget. Haranghyval ellentétben drámai feszültségek ábrázolására törekszik és az a magyarság-kép, ami a képeiben jelentkezik évtizedekre meghatározta a kisgrafika útjait. Hasonló fel fogásban dolgozik Gáborjáni Szabó Kálmán, Drahos István és Menyhárt József, ennek a keletmagyarországi fametsző iskolának kiemelkedő mesterei.

Még a narmincas években keresett új utakat Fery Antal akinek művészete a háború utolsó éveiben teljesedett ki. Legértékesebb lapjai azok, amelyekben a magyar folklór egy-egy motívuma jelenik meg. Külön figyelmet érdemelnek a tragikus sorsú Vadász Endre művei. Pókháló finomságu rézkarcai tájat, embert, tragédiákat, napsütést, meleg családi otthont, vizpartot, erdőrészletet jelenítenek meg. Vadász olyan időben emelte a műfajt művészi magaslatra, amikor saját művészi léte is reménytelennek látszott.

A Megyei Könyvtáré az érdem, hogy helyet adott ennek, a könyvvel oly szorosan összefüggő kiállításnak és Galambos Ferencé a köszönet, hogy gyűjteményének egy részét kiállítás céljaira a könyvtár rendelkezésére bocsátotta. Ő írta a kiállítás katalógusának bevezetőjét is.

A könyvtár tervei között szerepel "Eger az exlibris művészetben" és az "Exlibris stílusirányzatai felszabadulásunk után" /1945-1970/ c. kiállítások megrendezése. Az előbbiben ennek a szép északmagyarországi barokk városnak városképi ábrázolásait gyűjti össze a rendező könyvtár, az utóbbival pedig azt az utat kívánják ábrázolni, amit a magyar exlibris művészek 1945-től napjainkig megtettek.

Ebergényi Tibor

H I R E K

1970. április 15-én elhunyt prof. Stanislav Kulhanek, a kiváló cseh rézmetsző és exlibris művész. Nyolcvanöt évet élt. Nagy gonddal és kiváló technikai felkészültséggel készített exlibrisei minden gyűjtemény díszére válnak. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

A volt gyomai Kner-cég, századunk legkiválóbb bibliofil nyomdája és kiadója működésének emlékét egy házimúzeumban gyűjtötték egybe, melynek rendezésén Kass János grafikusművészünk dolgozott sokat. A házimúzeum a nyomdában készült exlibriseket is bemutatja, s felhívjuk exlibris gyűjtőink figyelmét, hogy arra jártukban a kis múzeum megtekintését feltétlenül iktassák be programjukba.

Az Élet és Tudomány 1970. évi 26. számában Buday Györgyről, a két világháború közötti időszak kiváló magyar fametszőjéről jelent meg tanulmány, amely Budaynak úgy hazai, mint angliai grafikusai, könyvművészeti és kulturtörténeti munkásságát ismerteti. A sok illusztrációval tarkított tanulmány Galambos Ferenc munkája.

"Exlibris a könyv öre" címmel nagyobb tanulmány jelent meg az Élet és Tudomány 1970 évi 37. számában 13 illusztráció kíséretében, amely az exlibris európai és hazai fejlődéséről ad számot. A tanulmány Galambos Ferenc írása.

A XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus beharangozó cikkei közül a Hétfői Hírek 1970. okt. 19-i számának "Hammurabbi kezdte..." és a Népszava 1970. okt. 31-i számának "Kisgrafikai seregszemle" című írását kell megemlítenünk.

Póka György fiatal grafikusművész tagtársunk a "Művészet az ifjúságért - Ifjúság a művészetért" címmel megrendezett tíz grafikai kiállítása után e kiállítások válogatott anyagából 1970. július 20 és aug. 22. között kollektív tárlatot rendezett, amelyen Alexin Andor, Andruskó Károly, Aszódi Weil Erzsébet, Bordás Ferenc, Heitler László, Korda Béla, Cs. Pataj Mihály, Takács Dezső, Várkonyi Károly és Vincze András válogatott lapjai szerepeltek.

Semsey Andor a Lipóczy Norbert-féle szőlősboros exlibris gyűjteményének a budapesti Mezőgazdasági Múzeum részére történt adományozása alkalmából Exlibris címmel a Kertészet és Szőlészet c. folyóirat 1970 évi 13. számában ismerteti a gyűjteményt öt exlibris /E. Grabowski, Nagy Arisztid, Bordás Ferenc, Kopasz Márta és Fery Antal/ kíséretében.

BECK Ö. FÜLÖP EGY EXLIBRISE

A Magyar Nemzeti Galéria Beck Ö. Fülöp emlékkiállításán a grafikák között egy exlibris is szerepelt, amelyet a katalógus plakett-tervnek tüntetett fel. Szigeti István numizmatikus tagtársunk helyesbitését az alatt szó szerint közölt levélben tudatta a művész leányával, Beck Judittal. A helyesbités érdekes adalék egy művészpálya és a magyar exlibris története szempontjából is. /Szerkesztő/

"Kedves Művésznő!

Tegnap néztem meg a Magyar Nemzeti Galériában édesapja egész életművét bemutató, lenyűgöző kiállítást, melynek megrendezéséből valószínűleg Ön is kivette a részét, - kérem engedje meg, hogy szívből gratuláljak.

A katalógus 43. oldalán 53. szám alatt: Plakett terv, ceruza, p. 450 x 314 mm, Beck Judit tulajdona. Engedje meg, hogy én mint öreg plakett és exlibris gyűjtő felhívjam a figyelmét, hogy a szóban lévő ceruza rajz nem plakett terv, hanem exlibris terv. Édesapja legalábbis az én tudomásom szerint életében egyetlen exlibrist rajzolt éspedig Telcs Armin részére, aki Telcs Ede szobrászművész unokafivére volt. Mellékelek néhány példányt a Művésznőnek.

Az exlibris leírása a következő: A szembenülő halál ölbetett kezekkel, mint óriás Gulliver hidegvérrel és megelégedéssel szemléli a lábainál élethalál harcot vivó liliputi meztelen emberkéek tömegét. Jobboldalt ugyanaz a BÖF szignó látható, mint Édesapja bronz plakettjein. /Valószínűleg 1914-15-ben készült, az első Világháború idején/.

Tisztelettel: Szigeti István érmészeti kutató"

ROZSNYAY KÁLMÁN 1872-1948

Rozsnyay Kálmán, az utolsó magyar literary gentleman, három néven vonult be századunk első évtizedeinek művelődéstörténetébe. Élete kész regény, maga pedig vérbeli, Jókai-típusú romantikus regényfigura. Író, műfordító, színész, grafikus - és a magyar exlibrisélet megteremtője egyszemélyben. Életrajza mindmáig megíratlan, pedig a színház-, irodalom és művészettörténet sok ismeretlen és értékes adalékot nyerhetne vele, nemcsak hazai, de angliai vonatkozásban is.

Aradon született 1872. június 22-én. Családi neve van der Hoshcke; a Rozsnyay nevet, édesanyja nevét 1899-ben vette fel és angliai tartózkodását kivéve - kevés kivételtől eltekintve - mindvégig ezt használta. Aradon és Lippán járt iskolába, de középiskolai tanulmányait nem fejezte be; Munkácsy Mihály tanácsára a Mintarajziskolába vetette fel magát és festőnek készült; szemének gyengesége miatt azonban képzőművészeti tanulmányait meg kellett szakítania. Az aradi szülői házban a színészek mindig szívesen látott vendégek voltak. A fiatal, fizikailag gyenge, de szellemileg erősen fejlett fiút a színház romantikus légköre hamar rabul ejtette. Szülei tudta nélkül, Csiky Gergely támogatásával - aki a koregedélyt is megszerezte a részére - az Országos Színitanodába iratkozott be. A szülők erről mit sem tudtak, s abban a hiszemben éltek, hogy fiuk rajzolni és festeni tanul, de nem tudtak arról sem, hogy egy esztendei tanulás után leszerződött Láng Ödön vándortársula-

tához és Németszentmiklós, Nagykikinda, Nagylak és Pécska nagykorcsmáinak "világot jelentő deszkáin" játszotta a legkülönbözőbb szerepeket. Mikor a turpisság kiderült, szülei hazavitték, a fiú makacssága miatt azonban kénytelenek voltak belenyugodni abba, hogy Arady Győző társulathoz szegődjön. Később az aktív színészkedést megszakítva Rákosi Szidi színiiskolájában tanult tovább, majd a Budai Kisfaludy Színházhoz szerződött, s a budai közönség ismert színésze lett. 1898-ban Londonba költözött, ahol Sir John Marti Harvey társulatánál egy megbetegedett színész helyett átvette az "Only way" című szindarab egyik vezető szerepét és Sidney Carton néven hónapokon keresztül sikerrel játszott. Társulata azonban amerikai turnéra készült és ezen Rozsnyay nem kívánt résztvenni. Bucsat mondott a színpadnak és később kizárólag az írásaiból élt.

Több éves londoni tartózkodása nemcsak színészi pályájának betetőzését jelentette, de döntő hatással volt egész pályájára és életére. Mint sikeres színész, közelebbi ismeretségekbe, sőt barátságba került a kor legjelesebb angol színészeivel, íróival, képzőművészeivel és angliai kapcsolatai haláláig sem szüntek meg. Oscar Wilde legbensőbb baráti köréhez tartozott és bár erről nem egyszer írt könyveiben és cikkeiben, e barátság tudományos feldolgozásával még mindig adós a hazai angliisztika. Rozsnyai igen sokat tett a világhírű barát hazai népszerűsítése érdekében, két színművét /Vera, A páduai hercegnő/ le is fordította, s e darabokat sokáig az ő fordításában játszották a magyar színházak. A képzőművészek közül Walter Crane-el került közelebbi kapcsolatba, s nemcsak grafikai tudását mélyítette el nála, de itt ismerkedett meg az exlibrisseel is, amelynek ettől kezdve nemcsak gyakorlati művelője, de gyűjtője és legaktívabb hazai propagátora is lett.

Hazatérése után, 1905-ben feleségül vette a nála 46 évvel idősebb híres színésznőt, Petőfi volt szerelmét, Prielle Kornéliát /1826-1906/. A házasság nagy port vert fel, nemcsak a nagy korkülönbőség, de a feleség személye miatt is; a polémiák a Jókai-Nagy Bella házassággal állították párhuzamba. Az írásaiból élt. Az újságírásba, mint az aradi Alföld segédszerkesztője, már 1897-ben belekóstolt; hazatérése után állandó újságírói leköötöttséget nem vállalt, de egész sereg hazai és angliai újságba és folyóiratba dolgozott /Magyar Hírlap, Magyar Iparművészet, Uj Idők, stb./ színházról, irodalomról, képzőművészetről írt elsősorban. Wilde hazai népszerűsítése elsősorban az ő érdeme, de ő ismertette meg a magyar közönséggel Beardsley művészetét is, Walter Crane rajta keresztül szerette meg a magyarokat, magyarországi látogatásai elsősorban neki szóltak és itteni kiállításainak a megszervezése is elsősorban az ő érdeme.

Második házassága után Szeghalmon telepedett le és ez a kis békésmegyei község rajta keresztül vált kulturcentrummá. Második felesége, Dapsy Gizella /1885-1940/, Nil néven kora ismert költőnője volt; Zsurvilág provincián /1904/, Versek /1905/, Lelkem virágos ablakából /1914/, Testamentum /1925/ stb. című köteteit a korabeli kritika kedvezően fogadta.

Rozsnyay Kálmán első könyve /Words, words, words/ 1900-ban jelent meg Londonban. "Emlékezések" című memoárját Sidney Carton néven írta, saját nevét pedig fordítóként tüntette fel /I. kötet: 1904, II. kötet: 1909/; e két kötet rengeteg művelődéstörténeti adalékot tartalmaz. Ugyancsak Sidney Carton néven adta közre "Jegyzetek Wilde Oszkáról" című kötetét /Békéscsaba 1911/, amely a hazai Wilde-irodalomnak mindmáig értékes dokumentuma. "Cornélia Debrecenben" c. színművében /Szeghalom 1923/ Prielle Kornélia és Petőfi szerelmét írta meg; e könyvére még a Nyugat /Tersánszky J. Jenő/ is felfigyelt. Szindarabja - egyetlen próbaelőadás keretében - Békéscsabán a közönség elé is került. "Ady koszorúja" címmel /Szeghalom 1923/ a magyar költők Adyról írt verseinek az antológiáját adta közre. Utolsó könyvében, az "Öregdiák emlékei"-ben régi /Teleki László, Csiky Gergely/ és újabb /Ady Endre, Juhász Gyula/ íróinkkal és a szabadságharc egyes vezető személyiségeivel kapcsolatos emlékeit kötötte csokorba.

A művészettörténet Rozsnyay Kálmánt grafikusként tartja számon. A Mintarajziskolában megszerzett alapokat Walter Crane vezetésével Londonban fejlesztette tovább.

Bár pár grafikájával szerepelt a Nemzeti Szalon tárlatain is, nevét, mint grafikusét, elsősorban exlibrisei révén jegyezte fel a magyar művészettörténet. Az exlibrissel Walter Crane ismertette meg. Az angol exlibrisművészet ekkor élte virágkorát, s az angol exlibrisművészek /Burne Jones, Watts, Walter Crane, Gordon Craig, Nicholson, Pryde stb./ alkotásai csakhamar a műfaj szerelmesévé és gyakorlati művelőjévé tették. A gyűjtésre azonban csak müncheni tapasztalatai alapján szánta rá magát; Lenbach házában megismerkedett gróf Leiningen-Westerburg Károllyal és feleségével, akiknek huszezer darabos és kitűnően rendezett exlibrisgyűjteménye ekkor egyike volt a legnagyobbaknak Európában, s gazdag régi magyar anyagot is tartalmazott. Hazatérése után, párhuzamosan exlibrisgrafikusai tevékenységével, gyűjteni is kezdett, s csakhamar kettőezer darabos gyűjteményt mondhatott magáénak, ekkor még ez a gyűjtemény volt a legnagyobb Magyarországon.

Rozsnyay Kálmán első exlibrisét 1899-ben rajzolta Angliában, Katherina Winifred Grier részére /Nő könyvkezelő/. A huszas évek elejéig /amíg exlibrisművészzel foglalkozott/ kb. 200 exlibrist alkotott; ezek közül 141 db. név szerint is ismert. A többi, román hadifogságban készült alkotásáról viszont alig tudunk valamit. Exlibriseinek listáját Pinterits Tibor állította össze /Kisgrafika 1938. 3-4. sz./; exlibrisei rajz után készült klisék, közöttük néhány kétszínnyomatú is akad. Lapjait "C.v.H.R.", "C.v.H. de R.", "de R.", "Kálmán", "R.K." vagy "Rozsnyay" szignóval, illetve eláírással jelezte. Első exlibrisei angol-szász gyűjtők részére készültek, 1903. után azonban a magyar megrendelők veszik át a vezető szerepet. Rajzolt exlibriseket királynőnek /Carmen Sylva/, íróknak /Molnár Ferenc, Vojnovics Géza, Sebők Zsigmond, Tutsek Anna, Martos Ferenc, stb./, művészeknek /Gara Arnold, Margitay Ernő stb./, színészeknek és zenészeknek /Küry Klára, Paulay Erzsí, stb./, a kor legjelentősebb gyűjtőinek /Reich Milton Oszkár, Schilling Aladár/, s azon kívül minden rendű és rangu embernek, arisztokratától kezdve ügyvédeknek, orvosoknak, mérnököknek keresztül női széplelkekig. Tematikájának középpontjában a nő áll /virággal, könyvvel, lanttal, tükörrel, bagollyal, koponyával/, ülve, állva, fekvé, ruhában és meztelenül; de vannak portréexlibrisei /Dante, Napoleon/, munkaábrázolású /könyvsajtó/ és sporttárgyú /diszkoszdobó, vívó/ exlibrisei is. Stílusa maga a tiszta szecesszió, de nem a tulzsufolt, szövevényes, burjánzó díszítésű bécsi, hanem a higgadtabb, kiegyensúlyozottabb. hűvösebb angol fajta. A feliratos részt kivéve ő sem hagy díszítetlenül egy négyzetcentimétert sem a képfelületből, de ornamentikájában, virágdiszeiben nem az öncélú díszítő-ösztön vezet, hanem - persze szecessziós értelemben - a kompozíció egységét megteremtő szándék.

Exlibrisei itthon először az Iparművészeti Múzeum 1903-ban megrendezett exlibriskiállításán kerültek a közönség elé. E kiállítás külföldi anyagának nagy része is az ő gyűjteményéből került ki. Tizennégy lapja szerepelt a tárlókban, legtöbbjük eredeti rajzban, pár pedig levonatban. A Szent György Céh 1913-ban megrendezett exlibriskiállításán nem szerepelt, ennek oka azonban az, hogy a kiállítást nem a gyűjtők kollektíóiból, hanem a művészek által beadott lapokból rendezték. Rozsnyay Kálmán pedig ismeretlen okok miatt - nem küldött lapokat. A MEGE által 1934-ben Szegeden megrendezett exlibris kiállításon már ismét láthatta exlibriseit a közönség. Exlibriseit nemcsak itthon, de külföldön is megbecsülték; a Magyar Iparművészet mellett a The Studio, a Magazine of Art, s az Art and Crafts is többet közölt belőlük. A kor vezető exlibrisfo-

lyóiratában, a Zeitschrift für Bücherzeichen-ben /1904/ a kor legnagyobb gyűjtője, gróf Leiningen-Westerburg nagy tanulmányt szentelt exlibrisművészetének.

Rozsnyay Kálmán exlibrisművészi tevékenysége mellett nem kisebb jelentőségű az exlibris érdekében kifejtett fáradságtalan propaganda tevékenysége is. A modern magyar exlibriskultúra megteremtése az ő nevéhez fűződik. Amikor Londonból hazatért, eloszór idősebb festőbarátait /Lotz Károly, Benczur Gyula, Székely Bertalan, Vágó Pál, stb./ próbálta megnyerni az ügynek, s mikor ezek nem álltak köztélnek, a fiatalok felé fordult /Nagy Sándor, Kozma Lajos, Sassy Attila, Bottlik Tibor, Gara Arnold, stb./ - s ezzel győzelmes útjára indította a magyar exlibrisművészetet. Ezt a célt szolgálták az exlibrissel foglalkozó írásai is /Walter Crane, M. Iparművészet 1900, - Walter Crane Kalotaszegen. Új Idők 1900. - Exlibris. M. Iparművészet 1902.- Újabb magyar exlibrisek. M. Iparművészet 1904. - Levél a magyar könyvjegy gyermekkoráról. Kisgrafika 1938./ Hirverő cikkei nyomán megnőtt az exlibrisművészek és exlibrisgyűjtők tábora.

Mint aki kora legjelesebb íróival és művészeivel állt ismeretségben és barátságban, hosszú élete folyamán páratlan értékeket tartalmazó könyvtárt, kéziratot és grafikai gyűjteményt hordott össze. Exlibrisgyűjteménye az Iparművészeti Múzeum könyvtárába került, ahol sajnos nem részesült abban a megbecsülésben, amelyet megérdemelt volna, s az évek folyamán éppen legértékesebb lapjai tűntek el. Ady-emlékekből álló gyűjteményét 1942-ben Nagyvárad városának adta el és ez képezte a helyi Ady-Múzeum alapját. Egyéb könyvei részben közgyűjteményekbe kerültek, részben szétszóródtak: Habent sua fata libelli...

Élete utolsó éveit Nógrádverőcén élte le, s ott is halt meg 1948. november 14-én. Halála meglehetősen észrevétlen maradt; a romjaiból épülő, alapjaiban átalakuló ország nem szentelhetett olyan figyelmet neki, mint amelyet megérdemelt volna. A magyar exlibris barátainak azonban meg kell őrizniök az emléket, mert nélküle nem tartana ott a magyar exlibriskultúra, ahol ma tart és ez nem is kis érdem. Nem szabad elfelejtenünk!

Galambos Ferenc

Irodalom:

Leiningen-Westerburg, Karl Emich Graf zu: Exlibris C.v. de Rozsnyay Budapest. Zeitschrift für Bücherzeichen 1904. 25-30. l.

P/interits/ T/ibor/: Rozsnyay Kálmán könyvjegyeinek felsorolása. Kisgrafika 1938. 3-4. sz. 14-17. l.

Bárdos László: Rozsnyay Kálmán. Ország-Világ 1959. május 27. sz.

MUNKATERVÜNK

1971

Körünk számára az 1970-es év társadalmi munkásaink áldozatos munkájának jegyében folyt le. A XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus előkészítése, megrendezése, szervezése és a kiadványok megjelentetése - az állami szervek, valamint társadalmi szervezeteink által rendelkezésünkre bocsátott anyagi keretből - meglehetősen nagy és erőnköz mértén sok munkával járt.

Természetes, hogy a következő év feladatai már más természetűek lesznek, így kevesebb energiát követelnek. Ennek ellenére a K.B.K. vezetősége a kongresszusi munka lendületét nem kívánja csökkenteni, és továbbra is számít a tagság önkéntes segítőkészségére.

A Kör közel 12 éves működése alatt szerzett tapasztalataink azt mutatják, hogy - különösen az utóbbi években - kinőttünk az 1959-ben felhúzott gyermekcipőnkől. A szűk körű gyűjtőmozgalmat széleskörű, valódi mozgalommá kell fejleszténünk. úgy tűnik ez az év számos olyan feltételt megteremtett e feladat megoldásához - illetve a mozgalom kiszélesítéséhez - melyeket korábban nélkülöztünk. Az érdeklődés nagy mértékben nőtt a grafika és ezen belül a kisgrafika, illetve exlibris iránt. Sokat segítettek ebben a kongresszus kapcsán a sajtóban megjelent cikkek, riportok, az országszerte megrendezett kiállításaink közönség-sikerei, a nemzetközi gyűjtőkörökben egyre tekintélyesebb szerepünk és a magyar gyűjtők, illetve grafikusművészek színvonaligénye is.

Az elért eredmények köteleznek, nem pihenhetünk meg a vélt babérokon, és ezért terveinkben is tükröződnie kell a továbblépés igényének.

A gyűjtőtábor kiszélesítését elsősorban fiatalitással érhetjük el. A K.B.K. megalakulása óta a gyűjtők átlagkora, - mivel kevés fiatalot tudunk beszerezni - az 50 év fölé emelkedett. Mindenki számára érthető, hogy az "elaggás" veszélye a Kör életét is negatív irányban érinti. Mig nem késő, el kell kezdenünk a fiatalok, diákok, ifjúmunkások

és értelmiségiek között a toborzást, a grafikagyűjtés, a művészet iránti érdeklődés felkeltését. Ehhez természetesen nem nélkülözhetjük a SZOT, a KISZ, a művészeti társadalmi szervek, azok lapjainak, stb. támogatását és a gyűjtők áldozatkészségét sem.

A K.B.K. működésében, de a fent vázolt feladat teljesítésében is, nagy szerepe van a tagtoborzással egybekötött kiállítások rendezésének. 1971-ben főleg vidéki városainkban kívánjuk ezeket a kis tárlatokat vándoroltatni. Az igénylők között van már Eger, Szeged, Keszthely, Kőszeg és a SZOT segítségével lehetőségünk lesz nagyüzemekben is rendezni ilyen kiállításokat.

A Kör gyűjtőmóráliján is változtatni kívánunk. Némely "gyűjtő" "csak kapni - nem adni" elve sok kedvetlenséget okoz. A gyűjtés alapja a csere, és ezt minden tagunknak be kell tartani. A pártoló-tagságot továbbra is lehetővé kell tennünk, sőt ki kell szélesíteni. A tagdíjakat az eddigi 60,- Ft-ról évi 100,- Ft-ra vagyunk kénytelenek felemelni. A három "Kisgrafika Értesítő" nyomdaköltségeinek évek óta tartó emelkedése teszi szükségessé ezt az intézkedést. Egyéb kiadványainkat amúgy is állami segítséggel állítjuk elő, tehát az évenként kiosztásra kerülő illetményköteteket a tagok ingyen kapják. A tagdíjmaradásokat a minimumra akarjuk csökkenteni, ezért a félévénél nagyobb elmaradásoknál kiadványaink kiküldését szüneteltetjük. A részletfizetés évi két részletben továbbra is lehetséges.

A "művésztagság" feltételei az eddigi szokás szerint: évi egy metszet elkészítése és átadása sokszorosítási célokra az "Ertesítő" eredeti mellékletei, illetve az évenként megjelenő K.B.K. mappá lapjai számára. Természetesen csak azok a lapok tekinthetők tagdíjmegváltásként, melyeket a Művészeti Alap zsűrije a fenti célokra elfogadott. A ducokról történő sokszorosítás jogdíjaként a szokásos jelképes tiszteletdíjat - 300 Ft. - fizetjük a művésznek, és a mappá egy tiszteletpéldányát adjuk.

Az 1971-es évben a szokásos időközönként folytatjuk a "Kisgrafika Értesítő" kiadását. Ettől az évtől rendszeres szeretnénk tenni az értesítők mellékletekkel való ellátását. A terjedelmet is 32 oldalról 48 oldalra növeljük. Az értesítők nyomdai előállítására nem változik /rotaprint/, a magasnyomású lap költségei anyagi erőnkhez képest túl magasak.

Ezentúl nem két évenként, hanem évenként megjelenik a K.B.K. metszetmappája, melyet a művésztagok számától függő terjedelemben adunk ki. Az utóbbi évek mappái csak magasnyomású lapokat tartalmaztak, ezért 1971-ben rézkarcokat is szeretnénk a mappákba tenni.

A kongresszus záróakkordjaként ugyancsak a következő év feladata a "Kongresszusi beszámoló" megjelentetése. A sok képpel és illusztrációval elképzelt magasnyomású könyvecske szerkesztése folyik, és előre láthatóan 1971. április-májusában a kongresszuson résztvevők kezében lesz.

A K.B.K. összejövetelei a megszokott rendszerességgel a FESZEK Klubban minden hónap első szerdáján lesznek. Minden klubnapon felkért előadókkal, gyűjtőinket leginkább érdeklő, művészeti, főleg grafikai témájú előadásokat fogunk tartani. Az intenzív cserелеhetőség biztosítása érdekében minden gyűjtő- és művésztagunkat kérünk, hogy csere-lapjaikat mindig hozzák magukkal.

Régi tervünk a Kör vidéki tagjainak összefogását megvalósítani. A gyakorlat bebizonyította, hogy mint a K.B.K. pécsi csoportja is teszi, a legjobb módszer a helyi csoportok öntevékeny összefogása, a rendszeres klubélet, helyi kiállítások rendezése stb. Ezért mindent meg kell tennünk, hogy ilyen csoportok nagyobb számban jöjjenek létre. Tervezünk olyan kirándulásokat is, melyek lehetőséget nyújtanak a budapesti tagok számára az ilyen vidéki csoportok tagjainak megismerésére, tevékenységük folytán felmerült kérdések megbeszélésére, a tapasztalatok kicserélésére, és az együttműködés megerősítésére.

Valamennyi tervezett feladat azt a célt kívánja szolgálni, melyet a Kör megalakulása óta szem előtt tartunk: a magyar gyűjtőélet segítése, a magyar grafika jóhírének öregbitése, a magyar dolgozók és a művészet közötti hid erősítése és a nemzetközi gyűjtőtársadalom szoros barátságának kialakításában való tevékeny részvétel.

A K.B.K. vezetősége nevében
Stettner Béla

1971
B.Ú.É.K.
KBK

H I R E K

Klaus Rödel Rákóczy Ferencről jelentetett meg egy kis monográfiát Dániában, dán és német szöveggel, bőséges, beragasztott illusztrációkat tartalmazó képanyaggal, kétszáz számozott példányban. A könyv részletes ismertetésére visszatérünk.

Karel Skláa dr., a cseh Zprávy 1970. évi 1-2. számában ismerteti Dr. Petrikovics László által a Szerencsi Helytörténeti Múzeumnak ajándékozott 28.000 db. exlibrisből álló gyűjteményét, amelyből a múzeum állandó kiállítását szervezett.

"Egy gyűjtőről és egy gyűjteményről - Exlibris kiállítás a Mezőgazdasági Múzeumban" címmel jelent meg Galambos Ferenc cikke a Tudomány és Mezőgazdaság c. folyóirat 1970 évi 5. számában, s ebben nemcsak Lippóczy Norbert gyűjtői pályafutását vázolja fel, de méltatja a gyűjtőnek a Mezőgazdasági Múzeum részére ajándékozott gyűjteményt is.

Az Ifjúkommunista c. folyóirat 1970 évi 10. számában ismeretlen szerző tollából "exlibris" címmel cikk jelent meg, amelyet öt szép illusztráció díszít.

A katowicei "Pegaz" Könyvklubban Marian Wojciechowski nemzetközi exlibris kiállítását rendezett 1970. januárjában, amely 72 művész 250 lapját mutatta be. A magyar grafikusok közül Bordás Ferenc, Fery Antal, Stettner Béla, Nagy Árpád és Nagy Arisztid lapjai szerepeltek a kiállításon.

A Műgyűjtő 1970 évi 2. számának hátsó belső borítólapja pár szép magyar exlibris reprodukcióját közli /Bojtos, Diskay, Nagy Arisztid, Bordás, Reich, Kass, Drahos, Fery, Sterbenz/. Kár, hogy a képeket szövegrész nem kíséri, pedig a kongresszus előtt nem lett volna rossz propaganda!

Az olasz exlibris egyesület folyóiratának, a "Bianco e Nero Exlibris"-nek 1970. évi 16-17. számában Drahos Istvánról is megjelent egy cikk, Galambos Ferenc tollából, öt illusztráció és a művész fényképe kíséretében.

A Magyar Könyvszemle 1970 évi 3. számában Galambos Ferenc ismerteti Perkin-Rödel: Bibliograficover russisk exlibrisliteratur 1902-1967. c. munkáját.

Stettner Bélának az OSZK-ban 1969 novemberében megrendezett exlibris kiállítását Munkácsy Piroska elismerő szavakkal méltatta a Magyar Könyvszemle 1970. évi 3. számában.

KÖNYVESPOLC

AZ EXLIBRIS MŰVÉSZEI II. /A F.I.S.A.E. Budapesten kiadott évkönyve/

A Budapesten megrendezett XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus legjelentősebb kiadványa a F.I.S.A.E. évkönyv II. kötete volt. "Az exlibris művészei II." címmel a KBK kiadásában 1970-ben megjelent tekintélyes kötet méltó folytatása a comói kongresszus alkalmából Olaszországban publikált évkönyvnek. Dr. Semsey Andornak, a budapesti kongresszus elnökének három nyelvű előszavából tudja meg az olvasó, hogy e jelentős publikációsorozat létrehozásának gondolata Gianni Mantero doktor nevéhez fűződik. A Comóban kiadott első kötet 17 művészt ismertető tanulmányokat, életrajzokat és 10-10 eredeti ducról nyomott vagy be-ragasztott exlibrist tartalmazott. A budapesti kötetben 14 művész szerepel, ugyancsak 10-10 darab eredeti, be-ragasztott grafikával. Az itt szereplő művészek nevét, országát, s az egy-egy művészről írt tanulmány szerzőjét az alábbi összeállítás tartalmazza:

Christian W. BAUDITZ /Dánia/	- Helmer Fogedgaard
Paul BOESCH /Svájc/	- P.Urban Hodel
BORDÁS Ferenc /Magyarország/	- Semsey Andor
DISKAY Lenke /Magyarország/	- B.Supka Magdolna
DOM Miguel Antonio /Portugália/	- Pedro Veiga
Zbigniew DOLATOWSKI /Lengyelország/	- Stefan Kotarski
Charles FAVET /Franciaország/	- Jean Darbot
Piet JANSSENS /Belgium/	- A. Rousseau
Antoni OLLÉ PINELL /Spanyolország/	- Antoni Pach
Herbert Stephan OTT /NSZK/	- Gerhard Kreyenberg
Hans SCHULZE /NDK/	- Max Kober
Aune SIIM /Svédország/	- Madis Uürike
STETTNER Béla /Magyarország/	- Galambos Ferenc
Remo WOLF /Olaszország/	- Mark Edward Kleekner

Amint a fenti névsor mutatja, a F.I.S.A.E. tagjai közül néhány ország egyesülete nem volt abban a helyzetben, hogy az évkönyvben magát képviseltetni tudja. Kárpótlásul a KEK három jelentős művészt szerepeltette.

Amint a F.I.S.A.E. delegációk megnyilatkozásaiból kitűnt, a magyaroknak ezt a számbeli tulsúlyát egyik ország sem vette zokon, mert művészeink magas színvonalú alkotásai még jobban emelték az évkönyv művészi értékét.

Az új F.I.S.A.E. évkönyv nyomán az olvasó előtt gazdag, színes összkép bontakozik ki Európa mai exlibris művészetéről. Tizennégy művész természetesen csak a "cseppet" érzékeltetheti a tengerből, mégis az így kapott kép az exlibris művészet örvendetes továbbfejlődésére utal. Az itt-ott még továbbélő, zsufolt, utalásokkal teli "képecskék" helyébe egyre inkább a nagyvonalu, csak a lényegét mondó, a modern művészet vívmányait felhasználó művek lépnek, s örömmel üdvözölhetjük a színek egyre gyakoribb megjelenését is. A kötet szerkesztője, kiadója és a nyomda kitűnő munkát végzett az évkönyv határidőre történt előállításával. Munkájuk elismeréseként szó szerint iktassuk ide a kötet impresszumát:

"Ez a kötet a KBK gondozásában, a FISAE "Artisti dell'Exlibris" I. kötetének tipográfiája szerint, a Bács-Kiskun megyei Nyomda Vállalat kecskeméti üzemében mono garamond betűtípussal, magasnyomással 1970. októberében készült. A kiadásért felel: Réthy István KBK titkár. Szerkesztő: Galambos Ferenc."

Dr. Soós Imre

MAGYAR KISGRAFIKA 1970.

A budapesti kongresszus magyar ajándékmappája külső megjelenésében túltett az ez alkalomra készült valamennyi külföldi kiadványon, sőt korábbi kongresszusi mappáinkon is. Félvászon kötésű, könyvszerű borítója belül dobozszerűen kiképzett teret takar, melybe szabad lapokban 37 művész egy-egy alkotása került, fekete fedőlappal és izléses szalaggal leszorítva. Tizenhat oldalas füzet tartalmazza Galambos Ferenc magyar és francia nyelven kinyomatott előszavát és az ugyancsak tőle származó részletes művészismertetéseket. A mappát kinyitva először ez a füzet kerül az olvasó kezébe, így ismertetőnk elején erről kell megemlékeznünk.

Galambos Ferenc nagyszerű új publikációja valóságos kis lexikona az exlibris művészeinek. Ha a múltban sokan szóvátették, hogy új Művészeti Lexikonunk mostohán bánt egyes művészeinkkel, akkor többek között az is Galambos Ferenc érdeme, hogy most ezt a hiányt részben pótolta, harmínchét művészünkéről ismertetést adva, életrajzokra és munkásságukra vonatkozó, részletes adatokat közölve. Mivel

az említett, s a maga nemében hézagpótló Lexikon a mappa művészei közül csak tizenkettőről emlékezik meg, Galambos Ferenc sokirányú tárgyi ismereteit és választékos kritikai véleményét tükröző publikációja ebből a szempontból, mint forrásmunka is igen jelentős.

A mappában és a művészismertetőben szereplő művészek a következők: Barczy Pál, Bordás Ferenc, Czinke Ferenc, Csanády András, Diskay Lenke, Fery Antal, Gácsi Mihály, Gyulai Liviusz, Hajós Eva, Horváth István, Józsa János, Kass János, Kolozsváry Bálint, Kondor Lajos, Kopasz Márta, Korda Béla, Kőhegyi Gyula, Lóránt János, Maurer Dóra, Menyhárt József, Gy. Molnár István, Nagy Árpád Dániel, Nechánzky József, Perei Zoltán, Rákóczy Ferenc, Reich Károly, Rozanits Tibor, Sterbenz Károly, Stettner Béla, Sziráki Endre, Tempinszky István, Trojan Marian József, Varga Nándor Lajos, Varsányi Pál, Váci András, Várkonyi Károly és Veszprémi Endre.

Bár a névsorban a magyar exlibris számos neves művelőjével találkoztunk, sok új név jelentkezését is örömmel kell üdvözölnünk abban a reményben, hogy a mappában történt szereplésük belépőjegyet jelent az exlibris művészetnek világába, további, hasonló jellegű művek alkotásához.

A kongresszusi mappában bemutatott alkotások általában fa- és linómetszetek. Válogatásukat nyilvánvalóan a nyomdatechnikai lehetőségek szabták meg. A magyar művészek sokoldalúsága ezen a megkötöttségen is urrá lett, s a fekete-fehér művészetnek barátai sok kellemes élményt szerezhetnek maguknak e kiadvány lapozgatásával, részletes tanulmányozásával.

A Kisgrafika Barátok Köre kiadásában, Réthy István titkár felelőssége mellett 500 számozott példányban megjelent mappát a Képcsarnok Vállalat Nyomdája állította elő. Disze lesz minden gyűjtő könyvtárának!

Dr. Soós Imre

100 KNIZSHIJ ZNAKOV ALEXANDRA CSERNJOVA. Tambov 1966.
Tambovskaja Oblasztnaja Biblioteka. 16, 32 1.

Alekszandr Sztepanovics Csernov új név a szovjet exlibrisgrafikában. Fiatal művész, aki kiképzését a tambovi Művészeti Iskolában kapta, ahol A. I. Levsin volt a tanára. Az exlibris iránti érdeklődését N. A. Nikiforov, az ismert tambovi exlibrisgyűjtő keltette fel. Csernov 1963-ban alkotta meg első exlibrisét, s ma már több, mint 100 exlibris áll mögötte. Fejlődése ugrásszerű volt az egyszerű, széteső kompozíciójú, konzervatív izlésű alkotásoktól

a mai friss, modern hangvételő, egyéni stilsu exlibrisek-ig. Ma is az egyszerűség, a tudiszités elkerülése legfőbb erénye, de lapjainak egyszerű formanyelve nem a kezdő művész gyakorlatlanságának az eredménye, hanem tudatos művészi magatartás. A líraiság távol áll tőle, rajzi megfogalmazása energikus, határozott, de szűkszavuságában is kifejező. A grafika minden technikájában otthonos, legyen az fametszet, linómetszet, rézkarc, vagy offsetnyomás; a technikát mindig mondanivalója szabja meg. Ahol több színt használ, elkerüli az erős kontrasztokat, s mindig jó színharmóniát teremt. A katalógus illusztrációi közül a Tambovi Múzeum részére készített színes fametszete a legsikerültebb; hamvas szépsége erősen emlékeztet a korai orosz fametszetek naiv bájára. Kár, hogy a kitűnő amerikai művész, Rockwell Kent részére készített exlibrise nem szerepel az illusztrációk között! Jók még a N.A. Nikiforov részére készített lapjai is.

A katalógushoz V.D. Koroljuk moszkvai tudós, a történettudományok doktora irt magvas bevezetést. A kiállítás létrejötte és a katalógus közrebocsátása azt bizonyítja, hogy egy-egy lelkes gyűjtő milyen sokat tehet nemcsak az exlibris népszerűsítése, de a grafikusművészek lelkesítése terén is.

EXLIBRIS-WERKLIJST VAN NORBERT H. OTT - EXLIBRIS-
WERKLIJST VAN HERBERT OTT. Samengesteld door L. Arras.
Antwerpen 1967, J. van Breda. 4°, 4, 4 l.

A két Ott /Herbert és Norbert, apa és fia/ oeuvrelistájának a kiadásával LEO ARRAS, a kiváló belga gyűjtő nagy hálaára kötelezte a világ exlibrisgyűjtő-társadalmát. A két lista sokszorosított formában, de igen szép kiállításban, illusztrációkkal tarkítva látott napvilágot, s a két nyugatnémet művész exlibriseinek jegyzékét időrendben adja, a technika, a tulajdonos neve és a téma rövid megjelölése kíséretében. A méretek megadása és pár életrajzi adat feltüntetése a listák értékét nagyban növelte volna, anélkül, hogy a terjedelmet tetemesen emelte volna.

Leo Arras példája követésreméltó a magyar gyűjtők számára is; nemcsak hazai gyűjtőinknek tennék művészeink oeuvre-listájának közzétételével nagy szolgálatot, de a külföldi gyűjtőtársadalomnak is.

Garambos Ferenc

résumé

Le numéro présent s'occupe en premier lieu avec les événements du XIII. Congrès International de l'Exlibris organisé entre 5-8. novembre 1970 à Budapest. Au p. 722 trouvons l'allocution inaugurale du président du Congrès. Le compte-rendu du Congrès est écrit par le secrétaire I. Réthy /p. 724/. Au lieu de presque 400 personnes qui se sont annoncées pour le congrès projeté pour ce mois septembre seulement 144 ont trouvé possibilité de participer au congrès ajourné, mais le temps était favorable et les membres du comité organisateur ont fait tout possible que nos hôtes soient satisfaits. L'ouverture avait lieu le 5. novembre à 18 heures dans le club FÉSZEK. Le 6. novembre, à 10 heures commença la session de l'Assemblée Générale de la FISAE dans la salle de gobelins du club. Après-midi on a inauguré les deux expositions du congrès. La première a présenté les exlibris anciens hongrois, la deuxième l'exlibris et petit graphique moderne en cadre d'une exposition internationale. Le 7. novembre était l'excursion à Esztergom et Visegrád. Le soir on a distribué les livres et cartelles, cadeaux des sociétés participantes. Les congressistes ont reçu 19 publications d'une valeur remarquable et on pouvait constater que la distribution était organisée d'une manière exemplaire. Le tombola avait aussi beaucoup de succès. Le dimanche, au matin un tour de ville en autocars a présenté notre capitale. L'après-midi on a visité l'exposition Vin et raisin dans l'Exlibris, organisé au Musée d'Agriculture. Le banquet d'adieu était dans le restaurant Gundel, fameux parmi les gourmands. Les toasts des délégués ont rendu hommage pour les travaux d'organisation. I. Soos écrit de l'excursion de Visegrád et Esztergom /p. 728/. On a visité la Basilique, centre des catholiques hongrois, avec la chapelle Bakócz en style renaissance, et le trésor primateal. Les fouilles du palais royal du XIII. siècle ont fait une impression profonde. Après le repas les autocars ont emmené les participants au sommet du mont Visegrád, où les ruines de l'ancienne forteresse parlent du passé. A Szentendre, petite ville pittoresque, un goûter avec musique de tzigane a terminé la soirée. C'est aussi I. Réthy qui rend compte de l'excursion a Eger /p. 730/. Cette excursion était organisée hors du programme officiel. Les participants ont visité l'exposition d'exlibris hongrois d'entre-deux-guerres. Après un concert d'orgue dans la cathédrale un dégustation du vin d'Eger et la musique de tzigane a rendu inoubliable cette excursion. F. Galambos écrit des expositions du Congrès /p. 732/. L'exposition "Vin et raisin dans l'exlibris" était organisée dans le Musée d'Agriculture, des exlibris régalaés au Musée par le collectionneur connu N.

Lippóczy. Le catalogue de l'exposition est d'une présentation brillante avec plus de 70 reproductions et la liste complète de la collection. L'exposition des exlibris anciens hongrois était visible dans la salle centrale du Musée National Hongrois. Les pièces ont démontré l'exlibris hongrois de 1521 à 1900. Le catalogue restera une source des recherches concernant l'ancien exlibris hongrois. On pouvait voir l'exposition internationale d'ex libris et petit graphique dans le Musée Ernst, présentant les oeuvres de presque 170 artistes de 18 pays. Naturellement la manière la plus grande était l'hongroise. On a exposé aussi toutes les oeuvres arrivées aux trois concours. Les lauréats sont les suivants: 1./ Concours d'exlibris avec thème de Budapest: 1.prix: A.Kalaschnikow /Union Soviétique/, 2. V. Kisaraukas /Lithuanie Soviétique/, 3. Ch. Blaesbjerg /Danemark/, 2./ Concours in Memoriam Béla Bartók: 1. prix: L.Diskay, 2.Grazina Didelity /Lithuanie Soviétique/, 3. A. Kalaschnikow /Union Soviétique/. 3./ Vin et raisin dans l'exlibris: 1. prix: A.Kalaschnikow /Union Soviétique/, 2. L.Kékesi/Hongrie/, 3. A.Kmielauskas/Lithuanie Soviétique/, Prix extra: M. Korolko /Pologne/. Les lauréats de concours Dürer, ouvert seulement pour les artistes hongrois, sont: D.Maurer, L.Diskay, M.Ágotha. À Eger, dans la Bibliothèque départementale, à Pécs, à Keszthely /Musée de Balaton/ et à Gyula sont été aussi organisées des expositions. L'article n'a pas fait mention de l'exposition organisée dans la Musée des Arts Appliqués, présentant les exlibris de S. Nagy et L. Kozma, précurseurs de l'exlibris moderne hongrois, trouvables dans la collection regalée par le prof. Soó au Musée. A. Semsey donne une recapitulation du Congrès /p. 741/ mentionnant les artistes participants et faisant connaître les événements de l'assemblée Générale de la F.I.S.A.E., où on a élu président d'honneur à vie le docteur Mantero, on a admis deux sociétés nouvelles, celles de la Slovaquie et de Slovénie et où la délégation danoise a promis d'organiser le XIV.Congres à Helsingör. Le docteur Illyés, viceprésident du K.B.K. a distribué pour les délégués une médaille commémorative, oeuvre de F. Csucs. Au p. 743 trouvons la liste des participants, et au. p. 745 "les soldats inconnus du Congrès". T. Ebergényi fait connaître l'exposition d'exlibris à Eger /p. 749/, I.Szigeti un exlibris de Ö.F.Beck /p.752/, F.Galambos l'oeuvre de K.Rozsnyay /1872-1949/, écrivain et artiste graphique. B.Stettner ébauche les projets futurs de notre société /p. 759/. Les oeuvres recensés sont: Artists d'exlibris /Budapest, 1970/, Petit graphique hongrois 1970, 100 exlibris de A. Tchernow /Tambow, 1966/, et les catalogues d'oeuvre de H.et N.Ott /Antwerpen, 1967/.

A Kisgrafika Barátok Köre Értesítője. - Felelős szerkesztő : Galambos Ferenc. A kiadásért felel: Réthy István KBK titkár. Megjelent 500 példányban. 3/A/5 iv terjedelemben.

DATORG Tsz: 71016C